

**Interview
met Jezus uit
The Passion**

“Ik wil een Jezus laten zien die onvoorwaardelijk liefheeft.”

06

100 jaar Fatima

13 mei 2017: een eeuw na het zonnewonder. Paus Franciscus zal dan een bezoek brengen aan het Portugese bedevaartsoord.

18

Een nieuwe kerk

De opening van de All Saint Church in Amsterdam-Zuidoost: een reportage.

22

2

APRIL
2017

uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

SAMENKERK

Pasen
2017

2 APRIL 2017

SK

uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

SAMENKERK

Pasen 2017

In dit nummer

'Jesus is lit'

06

Voorafgaand aan Pasen is de 'chrismamis'. Een bijzondere viering waarbij het hele bisdom aanwezig is. Wat gebeurt daar precies?

Na zijn tv-optreden in The Voice kreeg hij de rol van Jezus in het tv-evenement The Passion. Interview met soulzanger Dwight Dissels over geloof en passie.

Chrismamis

10

Reportage van de opening van de All Saint Church in Amsterdam-Zuidoost.

Een nieuwe kerk

22

Paus Franciscus zal een bezoek brengen aan het jubilerende bedevaartsoord Fatima in Portugal.

100 jaar Fatima

18

De Kerkengek reist naar Velsen en steekt het kanaal over voor twee Engelmunduskerken

Kerkengek

14

Bezoek een bijzondere Mariatentoonstelling met korting én kom naar de ontmoetingsdag!

Lezersaanbieding

39

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 2 • Jaargang 42
De volgende uitgave verschijnt op 1 juni 2017.

Redactie
Jim Schilder (hoofdredacteur), Christel Kerssens-Van der Pijl (eindredacteur), Eric Fennis, Edith van Kuijck, Maurice Lagemaat, Eric van Teijlingen, Petra Vermeer

Medewerkers
Anneke van Assema, Leo Fijen, Martin Fredriks, Hein Jan van Ogtrop, Marcel Poorthuis, Nikolaas Sintobin sj, Bert Stolwijk, Jeroen de Wit

Redactieadres
SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600
Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement
Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers SamenKerk • € 30,- per jaar
Zes nummers SamenKerk in het buitenland € 36,- per jaar

Advertenties
Borgerpark Media
Postbus 8027
6060 AA Posterholt
Telefoon • 0475-711362
E-mail • info@borgerparkmedia.nl
www.borgerparkmedia.nl

Grafisch ontwerp/technische realisatie
Impulsar Strategy & Design • www.impulsar.nl
Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

En verder

- 4 Woord van de bisschop
- 9 Kroniek
- 12 Wat ik doe...
- 17 Leo Fijen
- 21 Kerk online
- 25 Gespreksnotitie bisdom
- 26 Laat juichen!

- 29 Van Onderop
- 30 Kort nieuws
- 32 Paaspuzzel
- 34 Agenda Heiligdom Heiloo
- 35 Parels uit de Schattengrot
- 37 Geboekt
- 38 Personalía
- 39 Mariatentoonstelling

HOOP

op leven over de dood heen

W

Een mens moet weten dat hij groter is dan de aarde, dat zijn toekomst verder reikt dan de dood

We leven in dramatische tijden. De nieuwe Duitse bondpresident zei het bij zijn aantreden zonder omwegen: "De wereld is volledig uit z'n voegen geraakt." 'Hoe zal het verder gaan?' vragen velen zich bezorgd af. Juist nu, meen ik, is de vreugdevolle Paasboodschap van opstanding en eeuwig leven meer dan ooit actueel. Een mens heeft dat perspectief nodig. Hij moet weten dat hij groter is dan de aarde, dat zijn toekomst verder reikt dan de dood. Niet als een vlucht uit de werkelijkheid, maar juist om er goed mee om te kunnen gaan. Een kerkvader zei ooit: "Je kunt pas werken voor de aarde als je gelooft in de hemel." Het haalt de krampachtigheid uit je leven. Je hoeft aan mensen en dingen niet die onredelijke eis te stellen dat ze je volledig gelukkig moeten maken, en kunt juist daardoor het geluk en de vreugde genieten die ze wel bieden. Het volmaakte is voor later.

We zullen onze dierbaren terugzien

Wel is het goed te beseffen dat het leven na de dood niet los staat van het leven voor de dood. Mensen zeggen soms in alle naïviteit: we zien wel wat er later komt. Een ernstige misvatting. Wat een mens in dit leven uitstrooit aan liefde, zorgzaamheid, medeleven, vergeving, gebed

en geloof, daaruit wordt zijn eeuwige kleed geweven, daarmee staat hij voor de rechterstoel van God. En als we ons bewust worden dat het weleens weinig zou kunnen zijn, of dat er misschien toch wel veel kwaad was in ons leven, dan geeft juist het geloof ons hoop. Wie in oprecht berouw zijn tekorten durft erkennen en bij de Heer brengt, mag ervaren dat Hij het zal aanvullen met zijn barmhartigheid. Maar je moet het wel nu, in dit leven doen. Als antwoord op zijn verslagen hart en smeekbede tot de Heer mocht de 'goede moordenaar' op het laatste

Wat een mens in dit leven uitstrooit, daaruit wordt zijn eeuwige kleed geweven

moment van zijn leven horen: "Vandaag nog zul je met Mij zijn in het paradijs." Jezus belooft: "Wie in Mij gelooft zal leven, ook al is hij gestorven, en Ik zal hem doen opstaan op de laatste dag." Niet alleen ons, ook onze dierbaren. We zullen hen terugzien. Ook dat mogen met Pasen al die mensen weten die gebroken zijn door het verlies van een geliefde mens. Daarmee troost Augustinus op zijn sterfbed zijn dierbaren. Ik heb het al eerder geciteerd: "Geloof me, als de dood komt om ook jullie banden te breken, op de dag die God heeft vastgesteld, dan zullen jullie me terugzien, maar omgevormd en gelukkig, en samen zullen we voortgaan op nieuwe paden van licht en leven..."

Hoe zal dat moment van overgang naar het nieuwe leven zijn?

Weten we er iets van? Ja, Schrift en Traditie geven ons enig inzicht. En nu citeer ik mezelf: "Na de dood zullen we staan in het volle Licht van Gods Liefde en Barmhartigheid, maar ook van zijn Majesteit en Gerechtigheid. Dát, leren ons de mystici, is de eerste ervaring die alle mensen die sterven zullen ondergaan. In dit Licht zal hij de oneindige goedheid en liefde van zijn Schepper en Verlosser erkennen. Maar in dat Licht zal hij ook zijn eigen zonden, hoe diep ook weggestopt, voor ogen zien. Alle fouten, waarvoor hij geen vergeving heeft gevraagd, de liefdeloosheid van zijn leven, maar ook de bronnen van genade in Woord en Sacrament die hij niet heeft

benut, de vergeving in Christus die hij niet heeft gezocht. Hij zal pijnlijk begrijpen hoezeer hij Gods hart gewond heeft. Daarin ligt het eerste oordeel. In wezen oordeelt de mens zichzelf in het Licht van de Liefde. Het kan voorkomen dat een mens het Licht nog niet ten volle kan verdragen, en terecht komt in de plaats van loutering, totdat ook hij kan ingaan in het hemelse Licht. In uiterste gevallen vertelt de Bijbel van de welhaast onverdraaglijke mogelijkheid dat een mens de confrontatie met het Licht niet meer aan kan, het de rug toekeert en wegvluicht in

de eeuwige duisternis. De hemel is ons voorland, maar de belofte gaat daar nog bovenuit. Aan het einde van de tijd zal de Heer wederkomen en alles nieuw maken. Allen die Hij als de zijnen erkent zullen bekleed worden met nieuwe vergeestelijkte lichamelijke en een geluk ervaren dat de hemel nog overtreft."

Recente onderzoeken

Recente onderzoeken naar zogeheten 'Bijna Dood Ervaringen' lijken deze eeuwenoude leer alleen maar te bevestigen. Zonder uitzondering

is ook hier sprake van schitterend Licht, dat de stervende aantrekt en van overweldigende liefde die hem omvat. Maar ook van het hele leven dat in een flits voorbij trekt, het in volle scherpte zien van wat goed en fout was, en het verlangen goed te maken. Soms echter ook de ervaring van terugval in de duisternis. Ook al deze getuigenissen worden, net zoals die van Schrift en mystici, door atheïstische schrijvers weggewuifd. Het zouden beelden zijn die in een fractie van een seconde zijn ontstaan vlak voor of na het moment van klinische dood. De meest recente onderzoeken maken echter ook deze 'escape' onmogelijk. In enkele gevallen is het bewezen dat een patiënt buiten het lichaam en bij vol bewustzijn dingen had gezien of gehoord die in de operatiezaal gebeurd waren precies in de fase waarop de hersenen geen enkele activiteit meer toonden. Of de vrouw die van geboorte af blind was, maar bij een uittreding tijdens een operatie voor het eerst in haar leven kon zien. De dood is niet iets om bang voor te zijn, maar wel om serieus te nemen en op voorbereid te zijn. Nog is het tijd van barmhartigheid. Nog kan alles worden vergeven, geheeld en vernieuwd. "Nu is de tijd van genade", zegt de Schrift. Moge Pasen 2017 voor velen een feest zijn van vergeving en heling, van nieuwe kracht en vreugde voor nu en later. In die zin wens ik u allen van harte een gezegend Pasen. ■

Bisschop Jozef Marianus Punt

"Jezus is lit"

Dwight Dissels is Jezus in The Passion

Zelf dacht hij een figurantenrol te krijgen in de editie 2017 van *The Passion*, maar het werd de Jezus-rol. Het kwam voor Dwight Dissels (35) – op dat moment deelnemer aan het populaire tv-programma *The Voice* – als een donderslag bij heldere hemel. *SamenKerk* sprak met deze sympathieke Amsterdammer, soulzanger, echtgenoot, vader van drie kinderen en gelovig christen over *The Passion* en Pasen.

Foto: KRO-NCRV/EO

p Witte Donderdag zingt Dwight Dissels als 'Jezus' de sterren van de hemel in het tv-evenement *The Passion* in Leeuwarden (zie kader pag. 8).

Dwight: "Spannend? Ik voel een goede wedstrijdspanning. Maar ik vind het vooral leuk en voel me bevoorrecht dat ik het mag doen. Het is een heel mooie rol met een goede cast. Ik dacht dat ik een voorbijganger zou zijn, maar het werd de hoofdrol." Sinds 2011 hebben diverse bekende en minder bekende Nederlandse artiesten de rol van Jezus gespeeld en gezongen in deze productie. Hoe wil Dwight Jezus gaan neerzetten? "Ik denk aan een Jezus die verbindt, die niet veroordeelt. Een Jezus die voor alle mensen een plek heeft, voor de mensen die een hoog aanzien genieten en vooral voor hen die niet in de spotlights staan. Ik wil een Jezus laten zien die onvoorwaardelijk liefheeft. Mijn geloof in Jezus helpt mij zeker bij het inkleuren van deze rol. Hij is een bijzondere Persoon voor mij, ik ken Hem persoonlijk. En die relatie geeft een extra dimensie, een extra lading om Jezus te spelen. Ik zie het ook een beetje als evangeliseren om de mensen van vandaag, zelfs mijn collega's met wie ik nu repeteer, met Hem in contact te laten komen."

Wanhoop

Dwight wil zijn persoonlijke ervaringen en zijn eigen geloof tot uiting laten komen. Op tienjarige leeftijd verloor hij zijn eigen vader. Als opgroeiende tiener heeft hij dat

als een groot gemis ervaren. Zoals veel jongeren ging hij door een moeilijke periode. Muziek was daarbij voor hem een uitlaatklep. In april 2000 was Dwight bij een opwekkingsbijeenkomst, waar hij zich door God voelde aangeraakt. Die ervaring koppelde Dwight aan het moment dat Jezus in de Hof van Olijven is. "In de dramalessen voor de

Het laat zien wat voor held, wat voor Redder Hij is voor de mensheid

scènes zijn we aan in het inleven wat het in die tijd heeft betekend voor Jezus om in de Hof van Getsemane te zijn, waar zijn leerlingen slapen en Hij zich eenzaam en wanhopig voelt. Jezus bidt: 'Vader, laat deze beker aan mij voorbijgaan', maar ook: 'Niet mijn maar uw wil geschiede'. Het laat zien wat voor held, wat voor Redder Hij is voor de mensheid om weer in contact met God te komen. Dat geeft een extra dimensie om deze rol te spelen. En daarmee hoop ik ook anderen te raken. Door deze rol wil ik een boodschap afgeven. Het verhaal is anno 2017 nog steeds actueel."

Is er één lied dat hem zelf raakt? Lachend: "Ja, maar daar mag ik helaas niks over zeggen. Pas op 13 april worden de liedjes bekend. Maar er is één lied dat ik zelf zing, op het moment dat we richting de Hof van Getsemane gaan, waarin je de wanhoop proeft. Het is een bestaand Nederlands nummer dat opeens, gezongen door Jezus, een heel andere, bijzondere lading krijgt."

Paasboodschap

The Passion is niet enkel een passiespel, maar laat het hele paasverhaal zien, inclusief de verrijzenis van Jezus. Wat betekent Pasen voor 'de Jezus van 2017'? Dwight: "Het paasverhaal is de essentie van het christelijk geloof."

Dat Jezus naar deze wereld kwam om de weg vrij te maken voor de mensen om weer in contact met God te komen. Voor mij laat Pasen dat nog meer dan Kerstmis zien. Het gaat niet om de eitjes en het samenzijn, maar om het feit dat Jezus voor mij is gestorven en opgestaan."

Stempel van God

Geloof is een drijvende kracht in het leven van Dwight, maar zang en gezin zijn even belangrijk voor hem. Hij zet zijn persoonlijke ervaring ook in als tienerleider in zijn kerkgemeenschap, waar hij jongeren begeleidt bij het opgroeien in geloof en in het leven. "Ik wil hun ervan bewust maken dat God van hun houdt. Dat niet de maatschappij hen een stempel geeft, maar dat God hen een stempel heeft gegeven van liefde. Ook wil ik ze helpen hun talenten te ontwikkelen, bijvoorbeeld met en door de muziek." Wat vinden zijn kinderen en de jongeren

die hij coacht van zijn hoofdrol in *The Passion*, dat je Jezus speelt? "Ze zijn heel trots. De tieners noemen het met een nieuw woord 'lit'" (Amsterdamse straattaal voor 'aan, gezellig' - red.) antwoordt Dwight met een grote lach. "Mijn kinderen zijn nog jong; ze vonden het leuk om mij op de televisie te zien bij *The Voice*, en ze vinden het geweldig dat ik Jezus ben. Ze zullen er niet bij zijn in Leeuwarden, dat wordt te laat. Ze gaan televisie kijken."

Ik wil jongeren ervan bewust maken dat niet de maatschappij, maar God hun een stempel heeft gegeven van liefde

Songs

Hoe gaat hij zelf Pasen vieren? En wat te doen na *The Passion*? "Eerste Paasdag gaan we naar de kerk en daarna met het gezin samenzijn, gezellig eten. Na *The Passion* ga ik aan de slag met het schrijven van songs om tussen nu en drie maanden, aan het begin van de zomer denk ik, een cd of ep te laten uitkomen." Maar nu geniet Dwight nog volop van 'het cadeau' van de bijzondere rol van Jezus waarmee zijn droom om met muziek verder te kunnen gaan, weer een stukje dichterbij is. ■

*Christel Kerssens-van der Pijl
Eric van Teijlingen*

Het verlichte kruis met de processie

Foto: KRO-NCRV/EO

Muzikaal evenement

The Passion is een uniek muzikaal evenement waarbij het lijdensverhaal van Jezus wordt gecombineerd met moderne Nederlandstalige liedjes. Ondertussen loopt een groep met een verlichtend kruis door het stadscentrum. Sinds 2011 vindt *The Passion* in steeds een andere stad plaats, waar tienduizenden bij aanwezig zijn. Ook op de televisie kent het ieder jaar weer een miljoenenpubliek. *The Passion* is dit jaar op donderdag 13 april in Leeuwarden en wordt door KRO-NCRV en EO uitgezonden om 20.30 uur op NPO 1. www.thepassion.nl

KRONIEK

De agenda en activiteiten van de bisschop Mgr. J. Punt en hulpbisschop Mgr. J. Hendriks vindt u terug op de website van het bisdom www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl en op de website van de hulpbisschop www.arsacal.nl

Bezoek Vlaamse bisschoppen

Dinsdag 21 februari waren de Vlaamse en Nederlandse bisschoppen bijeen voor hun jaarlijkse ontmoeting, dit keer in Mechelen bij kardinaal Jozef de Kesel. Er werden verschillende actuele thema's besproken zoals bestrijding van armoede, kerksluitingen en het populisme. Samen baden de bisschoppen het middaggebed, waarna een groepsfoto werd gemaakt. Het samenzijn werd afgesloten met een broederlijke maaltijd.

Verrassingsbezoek aan Zaandam

Op zondag 26 februari bracht Mgr. Punt een verrassingsbezoek aan de prachtig gerestaureerde Bonifatiuskerk te Zaandam. De kerk moest enkele jaren geleden vlak voor kerstmis plotseling dicht vanwege de dreigende instorting van de vloer. Er is sindsdien hard gewerkt om alles te herstellen en zo kon Mgr. Hendriks op 25 september van het vorig jaar de kerk feestelijk heropenen. Mgr. Punt had beloofd de gerestaureerde kerk in het nieuwe jaar een keer te bezoeken en er de eucharistie te vieren.

Stille Omgang

Beide bisschoppen waren betrokken bij de vieringen rond de Stille Omgang in de nacht van 18 op 19 maart in Amsterdam. Mgr. Punt was hoofdccelebrant tijdens de jongerenviering in de Mozes en Aäronkerk, en Mgr. Hendriks ging voor in de viering voor de West-Friese pelgrims in de Nicolaasbasiliek.

Egmond en Sint Jozef

Traditiegetrouw was Mgr. Punt op 19 maart te gast bij de benedictijner gemeenschap en vierde hij met hen de eucharistie in de Abdij van Egmond. Op het hoogfeest van Sint Jozef viert de bisschop immers zijn naamdag!

Bezoek Europa

Op maandag 20 februari bezocht een afvaardiging van de bisschoppen het Europees parlement en Europese instellingen. De bisschoppen werden onder andere ontvangen door Europarlementariër Wim van der Camp en medewerkers van de EVP fractie in het Europees parlement. De Europese gemeenschap was vanaf het begin een project dat werd gedragen door katholieke politici, de invloed van jezuïeten in Straatsburg en Brussel en de aanstelling van een Apostolisch Nuntius. Sinds 1980 is de commissie van Europese Bisschoppenconferenties (COMECE) er actief. Van dat christelijk karakter zijn nog veel, lang niet altijd expliciete, sporen over en de kerken hebben nog steeds een onvergelijkbaar netwerk. De conclusie was zeker dat Europa ondanks alle zorgen een waardevol project blijft.

Foto: Thom Oosterveer

In een volle kathedraal worden ieder jaar op de woensdagavond voor Witte Donderdag voor het hele bisdom de oliën gewijd. Naast dopelingen en vormelingen komen ook vertegenwoordigers van alle parochies en van verzorgingshuizen en andere zorginstellingen, pastoraalwerk(st)ers, diakens en priesters naar deze viering. Het is voor velen een avond van verbondenheid met elkaar en het bisdom. Bisschop Punt noemde het eerder "het hoogtepunt in het leven van het bisdom". Want op één avond in het jaar, vlak voor het Paastriduüm, is de onderlinge verbondenheid van alle gelovigen in het bisdom zichtbaar aanwezig. Voor de priesters en diakens is deze vigilie-mis (avond voor een hoogfeest), die verbonden is met Witte Donderdag, ook een feestelijke avond, omdat ze in deze plechtigheid hun wijdingsbeloften hernieuwen. En natuurlijk vanwege de gezellige borrel naderhand...

Vormelingen uit alle windstreken

Niet alleen priesters komen in groten getale naar de kathedraal, het is een traditie geworden dat vormelingen uit alle windstreken van het bisdom naar Haarlem afreizen voor de oliewijding. Dit jaar mogen de vormelingen uit Hilversum en de KAN-parochies ook meehelpen tijdens de mis, met onder andere het aanreiken van de kruiken met olie, het voorlezen van een voorbede of het lezen van de eerste lezing. "Het blijft ieder jaar weer een bijzondere viering", vertellen Willeke en Marianne, beiden vormselbegeleiders uit Nederhorst den Berg. "In deze viering is zoveel te zien en te beleven. Allerlei symbolen en rituelen waarover we hebben verteld, zien de vormelingen nu terug. En helemaal speciaal is het dat de olie wordt gewijd waarmee de vormelingen zelf zullen worden gevormd." Vaak mogen de vormelingen de heilige oliën mee terugnemen naar de parochie. Zijn er geen vormelingen, dan is er meestal wel een parochiaan die de flesjes meeneemt. Vaak worden de flesjes met heilige olie in de paasnacht overgedragen aan de voor-

Het bisdom komt tezamen

Mgr. Punt vult de kannen met oliën tijdens de chismamis
Foto: Jan Jaap van Peperstraten

Ieder jaar op de woensdagavond voor Pasen komen dopelingen, vormelingen en andere gelovigen uit het hele bisdom naar de kathedraal in Haarlem om de chismamis bij te wonen. Wat gebeurt er precies in die bijzondere viering?

Het chrisma verwijst direct naar Christus zelf, die de gezalfde van God is

ganger in de viering. "Dit is een uniek moment en zo mooi wanneer de vormelingen in de paasnacht de olie naar voren komen brengen", vertelt diaken Bert van Wilgenburg, die wegens zijn naderende pensionering dit jaar voor het laatst met de vormelingen naar Haarlem afreist. "Het is fijn om te zien dat ze er zijn. Iedereen in de kerk ziet dat het geloof doorgaat."

Drie oliën

Dit laat gelijk de verbondenheid zien tussen de oliewijding en het Paastriduüm. Nog weleens komt de opmerking: waarom moet dit allemaal in die week voor Pasen gebeuren wanneer iedereen toch al zo druk is? Voor het antwoord moeten we terug in de tijd. Het is een aloude traditie dat er in de

Paasnacht wordt gedoopt. Voor de doop is naast water ook olie nodig om de dopeling te zalven. Om iedere parochie van heilige olie te voorzien, is ervoor gekozen om die in de ochtend van Witte Donderdag of de avond ervoor te wijden. Het wijden van de heilige oliën is namelijk voorbehouden aan de bisschop. Op één avond worden drie oliën gewijd voor het gehele jaar. Deze oliewijding wordt ook wel de chismamis genoemd. De naam wordt ontleend aan het chrisma, de olie die onder meer wordt gebruikt voor de zalving bij de sacramenten van doopsel, vormsel en de wijding tot priester en bisschop. Zoals de naam van deze geparfumeerde olie al zegt, verwijst het chrisma direct naar Christus zelf, die de gezalfde van God is. Daarnaast vinden tijdens de chismamis twee andere zegeningen plaats. Dat is de zegening van de olie voor de geloofsleerlingen, waarmee de volwassenen tijdens hun voorbereiding op het doopsel worden gezalfd. Ook wordt de zegening uitgesproken over de ziekenolie, bestemd voor de ziekenzalving. In totaal krijgen alle parochies drie kleine flesjes mee: van iedere olie één.

Bijzondere momenten

Tijdens de chismamis zijn er twee momenten die altijd veel indruk maken. Na de preek verzamelen alle priesters en diakens zich voor het hernieuwen van hun wijdingsbeloften. Misschien wel een beeldbepalend moment waarop de onderlinge verbondenheid zichtbaar wordt. Daarna volgt een toelichting op de oliewijding. Vervolgens komen de vormelingen naar voren in een processie met grote kannen, en bieden de oliën aan. De kannen worden neergezet en dan gebeurt er schijnbaar niets.

Er wordt gezongen in een soort mantra - korte namen en een gezamenlijk antwoord. Het is een litanie van heiligen die ieder jaar wordt gezongen. Soms zie je even een blijk van herkenning als een bekende naam van een heilige wordt genoemd. "Hé, Martinus, zo heet de kerk in Ankeveen ook", fluisterde een vormeling eens verrast.

De gezegende oliën worden in kleine flesjes gedaan, voor iedere parochie een setje

Foto: Jan Jaap van Peperstraten

Maar ook exotische namen passeren de revue. De heiligen worden in stelling gebracht om de olie voor het vormsel extra krachtig te maken. Dan volgt de zegening van de oliën. Voor iedere olie is een eigen zegengebed. Die van de olie voor de zieken

en de geloofsleerlingen zijn kort, terwijl de wijding van het chrisma wel twee pagina's in het misboekje beslaat. Na deze wijdingsceremonie gaan de kannen in processie naar achter in de kathedraal; de olie wordt in kleine flesjes gedaan en na de viering uitgedeeld.

Selfie

Tot slot is het voor de vormelingen achter in de kathedraal wachten op twee dingen. Allereerst natuurlijk het doosje met de heilige oliën. En daarna: een selfie met de bisschop of de hulpbisschop. Voor diaken Bert is dit de laatste chismamis met de vormelingen. Maar de traditie van de oliewijding in aanwezigheid van de vormelingen gaat ook na zijn pensionering verder. Een traditie die waardevol is en blijft. Een fijne gedachte! "Nu we de olie hebben, zijn we er klaar voor", zei een van de ouders die eens meereden. En dan gaat ieder weer terug naar zijn eigen parochie. Auto's starten, mensen vertrekken en de olie verspreidt zich langzaam over het bisdom. ■

Maurice Lagemaat

Wat ik doe...

Elke parochie draait op vrijwilligers. Deze toegewijde groep mensen zet zich vele uren in voor het reilen en zeilen van de geloofsgemeenschap. In zeer diverse taken: van koster tot lector, van communiegroep tot parochiebestuurder. SamenKerk reist door het bisdom en vraagt: wat is uw taak in de parochie?

Eric van Teijlingen

Foto: Emiel de Block

Parochiebestuurder

Het parochiebestuur van de in 2013 gefuseerde parochie Heilige Matteüs bestaat, naast de pastoor/voorzitter, uit vijf bestuursleden. Zelf ooit als vrijwilliger begonnen in de wijk Risdam, is Stefan Bommer nu vicevoorzitter van dit bestuur. Voor die tijd was hij voorzitter van het regio-overleg van de vijf parochies waaruit deze parochie is ontstaan. "We dachten dat bij de fusie een nieuw bestuur zou komen en dat ik zou stoppen. Maar op verzoek van de pastoor, de deken en bisschop ben ik doorgedaan, heb ik 'ja' gezegd. Op zich wel logisch", aldus Stefan. "Het was een heel spannende tijd naar de fusie, maar ja, daarna begint het pas!" Hoe ziet Stefan zijn taak? "Ik zorg dat andere mensen goed kunnen zijn in hun expertise en dat het ook in teamverband geoptimaliseerd wordt. Het leuke van een bestuurslid is dat je het overzicht hebt, het grote geheel ziet. En dan met elkaar proberen de Kerk in onze regio neer te zetten en samen met de parochianen en vrijwilligers te zien wat zij daarvoor nodig hebben." Dat betekent voor Stefan veel overleg: eens per maand met het dagelijks bestuur en met het parochiebestuur; daarnaast regelmatig overleg met de parochie-

**Parochie H. Matteüs
Hoorn, Westerblokker,
Oosterblokker,
Westwoud, Zwaag
Stefan Bommer (57)
Vicevoorzitter
parochiebestuur**

Communievoorbereiding

Tegen de 1500 kinderen heeft Ans Sonneveld sinds 1995 voorbereid op de Eerste heilige communie. Kinderen van alle achtergronden en nationaliteiten heeft ze voorbij zien komen (bijvoorbeeld kinderen uit Vietnam, Irak, Nederlandse Antillen, Polen). Ieder jaar zijn er twee vieringen voor de eerste communie in Almere. "Ja, er is wel verschil tussen de kinderen van de verschillende achtergronden. De Poolse, Iraakse, Syrische maar ook de Antilliaanse kinderen zijn wat bijbelvaster, ze kennen de verhalen beter", aldus Ans. Samen met de werkgroep, nu bestaande uit vier vrijwilligers, zet Ans zich in voor het Communieproject van de parochie. "We verzorgen de inschrijving en administratie, de correspondentie met de ouders, de afstemming met de pastoor. Maar we doen ook de acht bijeenkomsten en de Pesachmaaltijd met de kinderen. En we maken het boekje voor de vieringen." Het project behandelt de thema's schepping en het leven van Mozes in samenhang

Foto: Jan van Kats

met het leven van Jezus. "Als bij Mozes de Tien Geboden worden besproken, dan spreken we bij Jezus over vergeving en over het bijbehorende sacrament", licht Ans toe. Gedurende het project sparen de communicanten voor een goed doel (bijvoorbeeld het Voedselloket Almere).

**Parochie St.
Bonifatius, Kerk
gebouw De Licht-
boog Almere.
Ans Sonneveld (62)
Eerste heilige
communie**

Het werkboek dat gebruikt wordt, is door de werkgroep zelf ontwikkeld. "Omdat de kinderen bij ons tussen de 8 en 12 jaar zijn, is het project ook op die leeftijdscategorie afgestemd. Daarbij nemen we wel eens ideeën of thema's over uit de bestaande catecheseboeken. De kern van wat we als werkgroep willen overbrengen aan de communicanten en ouders, is de liefde van God en het vertrouwen dat je altijd op Hem kunt bouwen en dat er altijd iemand op je pad komt om je te helpen. En niet te vergeten: dat gebed kracht geeft." Wat betekent dit vrijwilligerswerk voor haar eigen geloof? Ans: "Iets positiefs. Door het contact

coördinator en de lokale teamvertegenwoordigers, maar ook met de pastoor, het bisdom en de gemeente. "In dit alles is het belangrijk om een goede relatie te hebben met de pastoor. Als vicevoorzitter zie ik het als mijn taak om de pastoor uit de wind te houden, bijvoorbeeld als er wat gedruvel is. Want het is belangrijk dat hij altijd de pastor van alle mensen kan blijven. Respectvol elkaar vertrouwen is de chemie tussen hem en mij. Loyaal zijn ook. En de pastoor de gelegenheid geven af en toe stoom af te blazen. Of ik bij hem...", lacht Stefan. Hij hoopt met zijn inzet dat de Kerk ten dienste kan zijn voor de mensen die het heel hard nodig hebben. Dat de Kerk de naastenliefde waar kan maken tussen de mensen. Dat is zijn drijfveer. "Als zo veel verschillende mensen, vrijwilligers, zich inzetten om dat te bereiken, dan geeft mij dat kracht. Door mijn taak binnen de parochie heb ik met alle groepen parochianen te maken. Het geeft een band en ik vind deze onderlinge verbanden belangrijk. Hoewel ik niet meer in Hoorn woon, is de Matteüs mijn parochie!" Om zijn vrijwilligerstaak goed te doen is hij per week zo'n tien à zestien uur actief voor de parochie. Stefan: "Ach, ik kom van ieder overleg met positieve energie terug. Zo houd ik het goed vol. Ook van overleg met bisdom. Het is jammer dat er verkramping in het bisdom wordt ervaren, dat de afstoting van gebouwen stappen achteruit zou betekenen, maar het biedt ook kansen tot investeren en opbouwen. Daar wil ik mij met het parochiebestuur voor inzetten." ■

met de kinderen leer ik zelf ook weer anders te kijken naar bijvoorbeeld de Bijbelverhalen. Hetzelfde verhaal is voor mij steeds anders, door de tijd en door de kinderen. Ik besef dat mijn eigen geloof ook nog steeds moet groeien... en groeit! Dat het mij kracht geeft. Ja, ik sta voor wat ik aan de kinderen uitleg en wil meegeven. Het zorgt ook voor een band met de parochie en geloofsgemeenschap. Om op deze manier met mijn geloof bezig te zijn, voelt fijn." Ans Sonneveld is al meer dan twintig jaar bij de Eerste heilige communie betrokken. In 1994 was ze hulpouder toen haar jongste dochter zelf haar communie deed. "In 1995 was er dringend hulp nodig voor deze werkgroep. Ik deed al de kinderkerk en werd daarom gevraagd. Ik doe het nog steeds met veel plezier", zegt ze met een grote glimlach. Wat is er in al die jaren veranderd? "De communicantjes zijn ieder jaar weer enthousiast en het is een leuke leeftijdscategorie om over Jezus en geloven te praten. Ze zijn erg ontvankelijk. Ik vind wel dat in de loop van de tijd meer kinderen ongeduldiger of kritischer zijn geworden. Maar communicantjes blijven schatjes. En voor hen doe ik dit vrijwilligerswerk!" ■

n 719 wordt gesproken over Felison, de naam van een oud villa-complex gelegen aan het Velisanariviertje. Wat daar nog van over was (het Wijkmeer genaamd),

is bij de aanleg van het Noordzeekanaal (1865-1876) drooggelegd. Door de aanleg van dit kanaal is de dorpskom verkleind en is een idyllisch geheel ontstaan waar de Engelmunduskerk het middelpunt van is. De stichting van de kerk wordt toegeschreven aan Willibrordus in de 8e eeuw. Daarmee zou de kerk één van de eerste kerken van Holland zijn. Engelmundus - het lijkt dat hij van Friese afkomst was, al was hij in Engeland geboren - hielp hem bij het bekeringswerk en geldt als de apostel van Kennemerland (feestdag 21 juni).

De oude kerk

De eerste kerk was gewijd aan St. Paulus. De huidige tufstenen zaalkerk dateert uit de 12^e eeuw. Rond 1200 werd een toren tegen de westgevel gebouwd. Een oudere reliëfsteen (voorstellende de Hemelvaart

Naar de overkant van het kanaal

Als men, komend vanaf de oprit naar de Velsertunnel, de weg naar IJmuiden neemt, wordt het oog onmiddellijk getroffen door een bijna kneuterig dorpje aan de rechterkant. Het is het eerbiedwaardige Velsen. De Romeinen hadden hier in de 1^e eeuw na Christus al een nederzetting met vlootbasis.

↑ Romeins castellum Velsen I

↓ De oude Engelmunduskerk

van Christus) werd boven de ingang ingemetseld. Het inmiddels aan Engelmundus toegewijde Godshuis is vanaf de 14^e tot in de 17^e eeuw een bedevaartplaats van betekenis. In de 14^e eeuw wordt de toren verhoogd en eind 15^e eeuw vindt de uitbreiding plaats met een zijbeuk. In 1573 wordt de kerk grotendeels verwoest door de Spanjaarden bij het beleg van Haarlem. Pas in 1596 is alleen het oudste kerkgedeelte herbouwd. De scheibogen naar de zijbeuk werden dichtgemetseld. De muur aan de binnenplaats aan de zuidkant laat dat zien. In 1773 is de kerk

verlengd. De korte helmspits dateert uit 1887. Van 1966-1968 vond een restauratie plaats. Men vond toen

↓ Het kanaal met de St. Jozef aan de overkant

restanten van de Brederodekapel. Binnen de kapelruimte lag een grafzerk met afbeeldingen van Willem I van Brederode (overleden in 1285) en zijn vrouw, Hillegonda van Voorne (overleden in 1302). Merkwaardig genoeg zijn hun kostuums in de stijl van rond 1400.

Zicht op de overkant

Op het kerkhof zijn een aantal graven van Engelsen die tussen 1865 en 1870 meewerkten aan de aanleg van het Noordzeekanaal. Als men vanuit de dorpskom naar het laats genoemde kanaal loopt, valt het oog van een Kerkengek onmiddellijk op een flinke Romaans aandoende kerk aan de overzijde. Het lijkt op het eerste gezicht een wat groot uitgevallen

↑ 11e-eeuws torenreliëf van Christus Triumphator aan de oude Engelmunduskerk

↓ De eerste spade voor het Noordzeekanaal

kloon van de Engelmundus uit het oude Velsen. Men kan via de sluis, middels de pont of door de tunnel omrijden om die kerk te bereiken.

De Sint Jozefkerk van Velsen noord

Na de stichting van de hoogovens in 1918 kwam dit dorpsdeel (toen Wijkeroog genaamd) tot ontwikkeling. Komend vanuit de tunnel rijdt men, aan het einde van een gezellige winkelstraat rechtsaf slaand, naar het kerkencomplex van Velsen-Noord. Rechts de niet meer in gebruik lijkende kruisvormige torenloze protestantse

kerk uit 1935 en links de indrukwekkende katholieke kerk. In deze actieve industriële omgeving is het heel toepasselijk dat hij aan St. Jozef is gewijd. Engelmundus is naar Velsen-Driehuis verhuisd. De St. Jozefparochie maakte eerder gebruik van een hulpkerkje dat in 1905 was ingewijd. De architect van dit hulpkerkje mocht later (hij werkte samen met architect N. Nelis uit Haarlem) ontwerpen maken voor een échte kerk.

Dat werd geen succes. Het kerkbestuur besloot toen aan het architectenbureau Jos Cuypers (bouwer van de kathedraal) en Jan Stuyt te vragen een ontwerp voor een nieuwe kerk (voorlopig alleen de helft) te maken. Op St. Jozef-dag 1908 werd die halve kerk ingewijd. Omdat het aantal parochianen toenam door de groei van Van Gelder en de Hoogovens, ging men plannen maken voor de voltooiing van de kerk. De architect

De architect van dit hulpkerkje mocht later ontwerpen maken voor een échte kerk

Jan Stuyt mocht nu 'los' verder. We ontmoetten hem eerder als bouwheer van de Amsterdamse Obrechtkerk (O.L.V. van de Rozenkrans), van de stoere Pancratius in Castricum en elders. Zo kwam de St. Jozefkerk zoals die er nu bijstaat gereed. Achter een muurtje dat een prachtig parkachtig kerkhof verbergt, ziet men de

reusachtige kerk liggen. Het is een driebeukige basilicale kruiskerk met een halfronde hoge apsis. Het koor en het transept kwamen als gezegd in 1907-08 tot stand, het schip met het voorportaal en de toren in 1927. De inwijding van de voltooide kerk volgde op Eerste Pinksterdag 1928. Opvallend aan de buitenkant zijn de voor Stuyt zo kenmerkende blauw-witte blokachtige tegelfriezen.

Het mysterie van het verdwenen altaar

Het interieur van de hele kerk bevat muurschilderingen van F. Loots (1917-19) en een cassetteplafond dat na een

De triomfboog

Foto: Henk de Vries

brand in 1973 is hersteld. In 1942 kreeg de kerk een nieuw hoofdaltaar. Het oude altaar met 18^e-eeuwse beelden werd naar het Haarlems bisschoppelijk museum overgebracht maar raakte bij de fusie met het Utrechtse Catharijneconvent zoek. Na de klokkenroof door de Duitsers in 1943 bleef de harmonievereniging St. Cecilia in de kerstnacht van de torentransen. In 1949 kwamen er nieuwe klokken. De parochie groeide en bloeide en toen de bekende pastoor Vollaerts in 1954 naar Leiden werd overgeplaatst, was de parochie van 1876 naar 3500 parochianen gegroeid. In 1955 bestond de parochie 50 jaar en kwamen er nieuw ramen in het priesterkoor. Bij gelegenheid van het 80-jarig bestaan in 1985 kreeg de toren een facelift. Pastoor Vooges, oud-Benedictijn was toen pastoor.

Het majestueuze exterieur van de St. Jozef vanuit het noorden gezien

Slot

De oude Engelmundus in Velsen-Zuid is een protestantse kerk geworden. Gelukkig wordt de kerk nog steeds met zijn oude naam benoemd. In Velsen-Driehuis staat een aan Engelmundus toegewijde kerk uit 1893 van architect A.M. Bruning, zodat de gedachtenis aan de oude apostel van Kennemerland dubbel levend blijft. Hopelijk is hij tevreden over hoe de christenen van de Reformatie en de Romana in deze contrei-

en zijn nalatenschap beheren. Hij zal zeker ook glunderen van genoe-gen als hij hoort dat sinds het najaar van 2016 ook de Koptische christenen in deze kerk hun liturgie vieren. De H. Jozef, patroon van alle werkers, mag aan de noordkant de harde werkers van nu en hun families sterken. ■

Hein Jan van Ogtrop, www.kerkengek.nl

Gebruik is gemaakt van het jubileumboek Van toen naar nu uit 1985.

Leo Fijen is hoofd levensbeschouwing KRO-NCRV en directeur van uitgeverij Adveniat

Moeder

Soms lees je een boek dat je zelf had willen schrijven. Soms gaat dat gevoel nog verder. Dan lees je een boek dat voelt alsof je het zelf hebt geschreven. Ik kreeg het jaren geleden van de auteur zelf, Manu Keirse, klinisch psycholoog aan de Katholieke universiteit van Leuven. Ik ontmoette hem op een symposium bij het grootste palliatieve centrum in Nederland, Cadenza in Rotterdam. We spraken wat met elkaar, ontdekten dat we allebei onze moeder verloren hadden en wisselden ervaringen uit. Daarna liep hij naar zijn auto en kwam terug met het boek *Afscheid van moeder* dat hij zelf geschreven had bij het afscheid van zijn moeder. Die stierf op te jonge leeftijd, nog maar 63 jaar oud.

Ik las het pas vorig jaar op een vakantie aan de Noord-Hollandse kust. Ik begon er argeloos in, maar ontdekte meer en meer dat we niet alleen in hetzelfde jaar onze moeder hadden verloren, maar ook dat we in dat verlies veel overeenkomsten deelden. Normaal gesproken lees ik een boek eerst helemaal uit om de inhoud werkelijk tot me door te laten dringen. In tweede instantie maak ik pas aantekeningen. Bij het lezen van *Afscheid van moeder* kon ik niet wachten met mijn notities. Ik herkende te veel uit mijn eigen leven en zag het laatste afscheid van mijn

eigen moeder weer helemaal aan mij voorbijtrekken. Hoe persoonlijker een boek, des te universeler kan de betekenis zijn. Het is geen toeval dat deze Manu Keirse de meest gelezen auteur van rouwboeken in de Lage Landen is.

Het meest sprekende verhaal dat ik in dit boek las, betrof het zaaien van de paasbloemen. Dat deed zijn moeder elk jaar, ook naar haar sterven toe. Ze deed het weer, ook al wist ze dat ze de bloemen normaal gesproken niet meer zou zien. Ze wilde het ook deze laatste keer, als een teken dat het leven door alles heen toch door kan gaan. Ze heeft de paasbloemen inderdaad niet meer gezien. Of toch wel? Want Manu Keirse beschrijft sober en daardoor des te indringender dat zijn moeder werd

opgebaard met de paasbloemen rondom haar. Als een levend bewijs dat de dood niet het laatste woord heeft, als een getuigenis dat moeder voortleeft bij God.

Moeders dragen de paasgedachte verder, ook in de jaren na hun dood. Zo ervaar ik dat in mijn eigen leven, zo lees ik dat terug in het boek van Manu Keirse. We hebben allebei onze moeder verloren maar leren door de tijd heen dat ze steeds meer nabij

Moeders dragen de paasgedachte verder, ook in de jaren na hun dood

komt en aanwezig is. De Vlaamse auteur geeft aan deze paradox woorden, op een troostende manier. Hoe langer moeder dood is, des te meer nadert zij haar zoon. In beelden, herinneringen, verhalen, dromen, voorwerpen. Moeders sterven wel maar leven voort in ons hart en bij God. En daarom passen die paasbloemen zo goed bij het moederschap. Als een ode aan het leven dat eeuwig duurt. ■

Afscheid van moeder | Manu Keirse | Uitgeverij Lannoo | 176 pagina's | € 15,95

1917

Paus bezoekt
100-jarig
heiligdom

Fatima

2017

Op 13 mei brengt paus Franciscus een bezoek aan Fatima in Portugal. Die dag is het precies 100 jaar geleden dat de H. Maagd verscheen aan drie herderskinderdjes, Francisco

Marto, Jacinta Marto en hun nichtje Lucia dos Santos. Ze waren die dag met hun kleine kudde een heuvel opgeklauterd aan de Cova da Iria (Vallei van Irene). De Maagd Maria riep de kinderen op om boete te doen en iedere dag de rozenkrans te bidden voor de vrede in de wereld. Het is 1917, midden in de Eerste Wereldoorlog en revolutiejaar in Rusland. Vrede - innerlijke vrede als ook vrede tussen landen - speelt een grote rol bij de boodschappen van de heilige Maagd. In totaal is Maria zes keer verschenen aan de drie zienertjes: in mei, juni, juli, september en oktober steeds op de dertiende van de maand en in augustus

In de Kerk zijn de kalendermaanden mei en oktober toegewijd aan de H. Maagd Maria. Voor katholieken is zij belangrijk: in iedere kerk is een Mariabeeld te vinden, kinderen leren eerder het Wees Gegroet dan het Onze Vader, we pelgrimeren naar devotieplekken voor Maria, enzovoort. In dit nummer van *SamenKerk* wijzen we u op het jubilerende bedevaartsoord Fatima en een mooie Mariatentoonstelling (pagina 39). En we hebben voor onze lezers een bijzonder aanbod (zie de achterpagina).

op de negentiende. Steeds had ze boodschappen voor de kinderen (zie kader). Twee van de drie herderskinderen, Francisco (1908-1919) en Jacinta (1910-1920), werden het slachtoffer van de Spaanse Griep. De heilige paus Johannes Paulus II verklaarde hen in 2000 zalig. Lucia dos Santos (1907-2005) trad in 1925 in bij een Spaans Karmelietessenklooster. Haar zaligverklaringsproces loopt.

Zonnewonder

Bij ieder van de zes verschijningen aan de kinderen heeft de H. Maagd hun boodschappen meegegeven, waarin zij de mensen eraan herinnert te moeten leven zoals God dit van ons wil. Maria noemt daarbij onder andere het bidden van de rozenkrans, het doen van boete, het vieren van eerste zaterdagen van de maand. Ook heeft ze de bekende voorspelling gedaan omtrent de bekering van Rusland. Tenslotte heeft zij ook geheimen geopenbaard die later bekend zouden moeten worden gemaakt en waarvan het beroemde derde bestemd was voor de paus, die het in 1960 bekend zou moeten maken maar wat uiteindelijk gebeurde in 2000 (zie kader pag. 20). Bij de laatste verschijning vond ook

Verschijningen in Fatima

Eerste verschijning 13 mei 1917

"Ik zal elke maand op de dertiende terugkomen. In oktober zal ik zeggen wie ik ben en wat ik verlang."

"Bid elke dag een rozenhoedje voor het herstel van de wereldvrede en de bekering van de zondaars."

Tweede verschijning 13 juni 1917

"Jacinta en Francisco zal ik spoedig meenemen. Maar jij moet langer hier beneden blijven. Jezus wil zich van jou bedienen zodat mensen mij

kennen en beminnen. Hij wil in de wereld de devotie vestigen tot mijn Onbevleete Hart."

Derde verschijning 13 juli 1917

"De huidige oorlog loopt ten einde, maar als er niets gebeurt, zal er onder een volgende paus een veel ergere oorlog uitbreken. Laat de wereld worden toegewijd aan mijn Onbevleete Hart en elke eerste zaterdag van de maand in mijn naam een oefening van eerherstel doen. Als men aan mijn verzoek tegemoetkomt, zal Rusland zich bekeren en zal er vrede zijn. Zo niet, dan zal het zijn dwalingen over de wereld verspreiden die oorlogen en kerkvervolgingen zullen veroorzaken. Vele vrome gelovigen zullen gemarteld worden en de paus zal veel te lijden hebben. Volkeren zullen vernietigd worden. Maar uiteindelijk zal mijn Onbevleete Hart zegevieren."

Vierde verschijning 19 augustus 1917

"Bid toch, bid veel, breng offers voor de zondaars, want veel zielen gaan naar de hel omdat niemand zich voor hen opoffert of voor hen bidt."

Uiteindelijk zal mijn Onbevleete Hart zegevieren

Vijfde verschijning 13 september 1917

Bij die gelegenheid bracht Lucia de wens van het volk over om op die plek een kapel te bouwen. De Verschijning gaf haar toestemming en beval met nadruk het bidden van de rozenkrans aan om het einde van de oorlog te verkrijgen

Zesde verschijning 13 oktober 1917

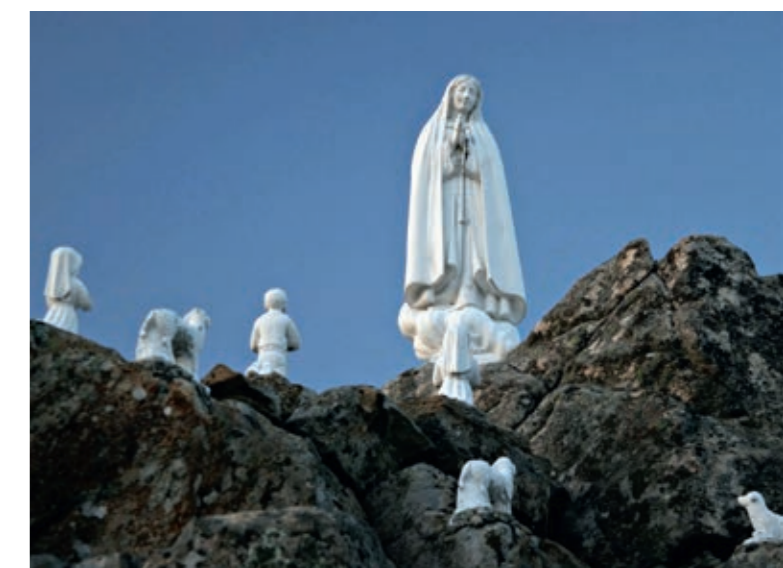
"Ik ben Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans, en ik wil op deze plaats een kapel ter ere van mij. De mensen moeten beter gaan leven; zij moeten vergiffenis vragen voor hun zonden. Laten zij toch ophouden Onze-Lieve-Heer te beledigen. Hij is al veel te veel beledigd."

het zonnewonder plaats. Het bestond hieruit, dat op 13 oktober, na een verschijning van de Moeder Gods aan de kinderen, de felle regen die viel, plotseling ophield en de zon schitterend tussen de wolken verscheen. De tienduizenden aanwezigen konden recht in de zon kijken, minuten lang, zonder door haar schijnen te worden verblind. Plotseling begon de zon zigzagbewegingen te maken, ongewone stralen uit te schieten en om haar as te draaien. Toen het eindigde, was alles droog. Het was alsof er geen druppel regen was gevallen.

Eric van Teijlingen

Meer informatie over het heiligdom en het jubeljaar vindt u op www.fatima.pt/en

Diocesane bedevaart naar Fatima: 11 - 16 september 2017

Drie geheimen van Fatima

Maria zou tijdens de verschijningen drie geheimen hebben prijsgegeven. De eerste twee waren vrij snel bekend. Het derde geheim van Fatima wist lange tijd alleen de paus. In 2000 is het bekend gemaakt.

- Voorspelling van het einde van de Eerste Wereldoorlog en tevens het begin van de Tweede Wereldoorlog
- Toewijding van Rusland aan het Onbevleete Hart van Maria
- Visioen van een in het wit geklede bisschop die wordt neergeschoten terwijl hij met het kruis tussen talloze gedode martelaren loopt (door het Vaticaan verklaard als een profetie van de aanslag op 13 mei 1981 op paus Johannes Paulus II)

Andere bedevaartsreizen naar Fatima en speciale activiteiten in 2017

Op zaterdag 13 mei zullen de Nederlandse bisdommen toegewijd worden aan het Onbevleete Hart van Maria. De bisschoppen nodigen gelovigen uit bij deze vesperviering aanwezig te zijn, om 15 uur in de O.L. Vrouwe Basiliek te Maastricht.

De Vredeskerk en Obrechtkerk (Amsterdam-Zuid) organiseren een reis van 9 t/m 16 augustus, waarbij 15 augustus in Fatima wordt gevierd. Info: Suzette van Balen, 06-29373342.

De parochie Langedijk organiseert een reis van 9-15 september, waarbij Santiago de Compostella, Coimbra, Fatima en Lissabon worden aangedaan. Info: Paul Bergen, 0226-315093 of parochie 0226-312423.

Het Bisdom Haarlem-Amsterdam organiseert van 11 t/m 16 september een volledig verzorgde bedevaart naar Fatima en Lissabon (vliegreis vanaf Schiphol). Op 13 september wordt deelgenomen aan de plechtigheden in Fatima. Ook bezoeken we het klooster Batalha, de kustplaats Nazaré en de Portugese hoofdstad Lissabon. Voor deze reis (verzorgd door de katholieke reisorganisatie VNB) zijn slechts 65 plekken beschikbaar en een zeer beperkt aantal eenpersoonskamers. Meer informatie over het bedevaartprogramma, deelnameprijzen op de website van het bisdom: www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl of in de folders achter in de kerk. Aanmelding via de VNB: www.vnb.nl Info bij de reisbegeleiders: Dea Broersen (06-25021417) of pastoor Eric van Teijlingen (06-13716464) of via bedevaart@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Vanuit de Apostelparochie (Bever-wijk) wordt van 31 augustus - 8 september een busbedevaart naar Fatima gemaakt, met bezoeken aan Santiago de Compostella en Avila. Info: Martin van Kleef, 075-6877842.

De Portugeestalige parochie O.L.V. Fatima (Amsterdam) maakt op 21 mei een bedevaart naar Heiloo. Op 13 oktober is het patroonsfeest met eucharistieviering en volks-feest. Info: 020-6865427, nossasenhora@telfort.nl

Elke 13e van de maand (vanaf 13 mei) is er om 10.30 uur een eucharistieviering en Mariaprocesie in het heiligdom O.L.V. ter Nood (Heiloo). Info: www.olvternood.nl

Nikolaas Sintobin sj is internetpastor en verantwoordelijk voor www.biddenonderweg.org, www.gewijderuimte.org, www.ignatiaans-bidden.org, www.inalldingen.org, www.verderkijken.org

Digitale gelijkheid

In het wereldwijde web staat iedereen op gelijk niveau. Digitale communicatie is horizontaal. Elkeen kan publiceren, reageren en delen. Velen doen dit ook. In het

bijzonder via de sociale netwerken. Internet is wars van hiërarchie. Het verdraagt geen censuur. Als webmaster of beheerder van een website of pagina is het laatste wat je doet reacties van surfers verwijderen. Voor ons, katholieken die gewend zijn aan de hiërarchische structuur en traditie van onze Kerk, kan deze strikt horizontale communicatieloga een behoorlijke aanpassing vragen.

Spreken vanuit een (vermeende) machtspositie is problematisch in de digitale omgeving

Zoals bekend is paus Franciscus een van de meest invloedrijke twitteraars. Wil je echter twitteren, dan moet je daar een prijs voor betalen. Meer in het bijzonder moet je op de koop toenemen dat andere twitteraars kunnen reageren op je tweets. En reken maar dat niet alle reacties hoffelijk zijn. Sommige zijn zelfs uitgesproken grof en beledigend. Dit maakt deel uit van de spelregels van de sociale media. Ook als je paus bent.

Het horizontale karakter van de communicatie op het internet maakt ook dat de gewone surfer verlangt erbij betrokken te worden, of tenminste de mogelijkheid te hebben eraan deel te nemen. De inhoud dient daarom op zo'n wijze aangeboden te worden dat zij niet pretendeert de uit de hemel neergedaalde definitieve waarheid te zijn. Wel dat zij een aanbod is waar je als surfer al of niet kan ingaan, dat je al of niet aanneemt. Spreken vanuit een (vermeende) machtspositie of het doen van definitieve uitspraken is problematisch in de digitale omgeving. De geloofwaardigheid van je uitspraken heeft er niet zozeer te maken met het ambt dat je bekleedt. Wel met je persoonlijke authenticiteit.

Geen toeval dat Paus Franciscus zo buitengewoon succesvol is als communicator, tot ver buiten de grenzen van de katholieke Kerk. Op 8 maart jongstleden omschreef hij zichzelf in een interview met *Die Zeit* als "een zondaar" en "feilbaar". Hij stelde zich met andere woorden nederig en kwetsbaar op. Op voet van gelijkheid met andere mensen. Een positie die binnen de digitale omgeving vanzelfsprekend is en die snel ook normerend aan het worden is in de fysieke wereld. ■

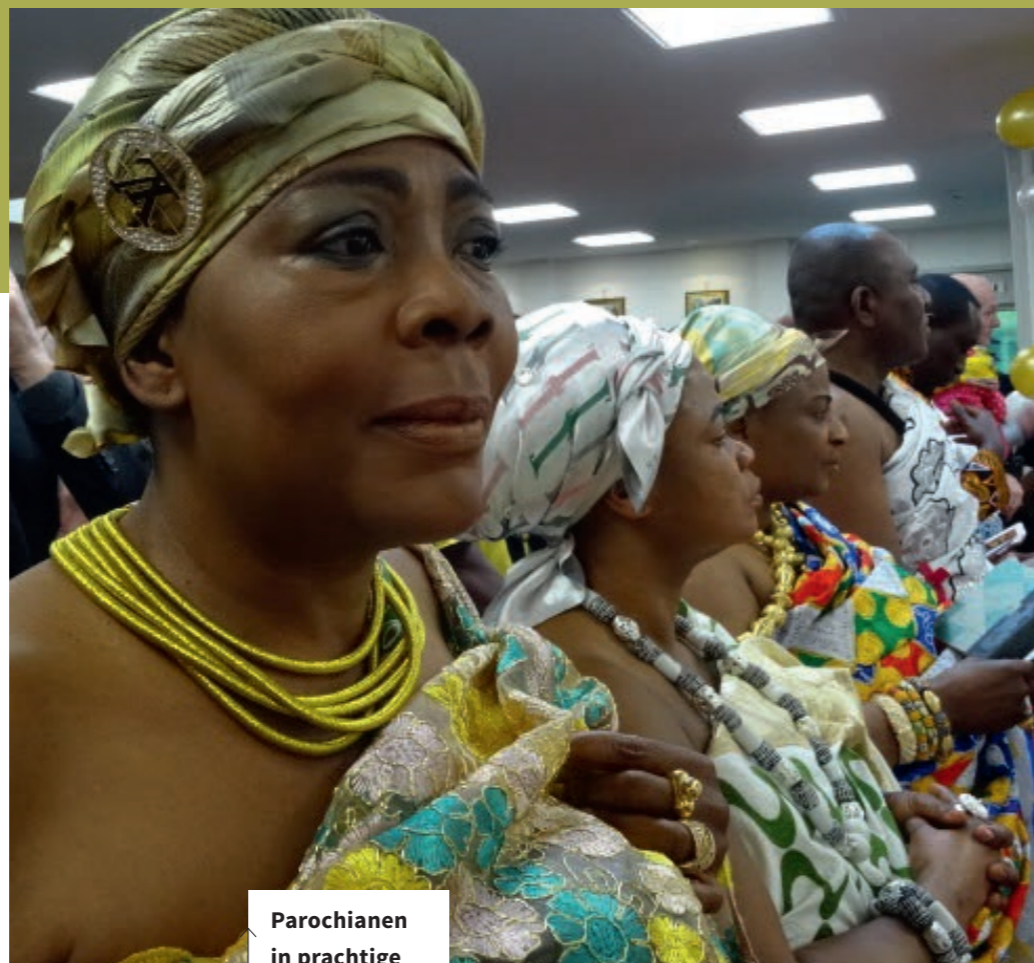
Aanwezig zijn

Niet vaak wordt in Nederland nog een nieuw kerkgebouw in gebruik genomen. Het gebeurde wel op 26 februari in Amsterdam-Zuidoost. Wat is het succes van de All Saints Church?

Op een druilerige zondag in februari vulde de woonwijk Millingenhof in Amsterdam-Zuidoost zich met een grote, bonte menigte bij het voormalige gezondheidscentrum Holendrecht. Rond de vijfhonderd gelovigen, jong en oud, kwamen er de inwijdingsviering van de All Saints Church bijwonen. Zingend liepen de voorgangers, onder wie hulpbischop Mgr. Hendriks en priester John Affum sma, samen met koorleden en parochianen in processie de ingang tegemoet. Een van de processiegangers was pater sma Gerard Timmermans, lid van de bouwcommissie.

Op de gevel van de kerk staat 'All Saints Catholic Church Afrika Huis'. Het Afrika Huis is in 1979 opgericht door de missionarissen van de Sociëteit voor Afrikaanse Missiën (sma), naar aanleiding van de wens van de Afrikaanse gemeenschap haar geloof op een eigen manier te vieren én om daar een eigen locatie voor te hebben. Op basis van hun woon- en werkervaring in Afrika gingen de missionarissen de uitdaging aan. Hoe zouden zij de idealen van hun stichter op een nieuwe wijze kunnen vormgeven in hun aandacht voor de situatie van de Afrikanen in onze eigen samenleving? Merendeels zijn dat groepen uit West-Afrika, een enkele uit Oost-Afrika. De twee grootste groepen bestaan uit Nigerianen en Ghanezen.

Parochianen in prachtige kleding tijdens de inwijdingsviering

Pionieren

Gerard Timmermans vertelt over de periode tussen de oprichting van het Afrika Huis en de inwijding van de All Saints Church. "Vieringen in Afrika duren soms wel drie tot vijf uur. Als je hier een Afrikaanse viering in een tijdsbestek van vijf kwartier moet verzorgen, in de Nieuwe Stad of in de Graankorrel, krijg je dat niet voor elkaar. Het was begrijpelijk dat de Afrikanen een eigen locatie wilden hebben. Na een tijd van pionieren op allerlei uiteenlopende plekken werd op 1 maart 1984 het huurcontract getekend voor een kosterwoning aan de Govert Flinckstraat. In 1994 konden diaconaat en pastoraat onderdak krijgen in de voormalige Willibrordkerk aan

Deken Amro Bakker (links-achter) en Mgr. Hendriks (rechtsachter) en drie priesters van de All Saints Church

de Van Ostadestraat met toestemming van monseigneur Bomers. Deze kerk doopten wij om in 'Afrika Huis'. Door een gemeentelijke verordening moesten wij er uit en verhuisden we in 2004 naar de Boomkerk in Amsterdam-West, op dat moment ideaal omdat ook de pastorie beschikbaar was voor onze eigen gemeenschap van paters sma. De laatste viering daar was op zondag 19 februari jongstleden. Als symbool van het verlaten van de Boomkerk zijn we letterlijk in processie de kerk uitgelopen en op 26 februari ook weer symbolisch in processie de All Saints Church ingelopen."

Vorbereiding

"Op 14 juli 2014 kocht het bisdom het voormalige gezondheidscentrum Holendrecht aan en een half jaar later begon de voorbereiding voor de verbouwing. Namens de sma ben ik overste in Amsterdam en werd ik gevraagd voor de bouwcommissie, samen met een van de parochianen, twee architecten (een van het bisdom en een van een architectenbureau) en pater John Affum sma. Ik was de link tussen de Afrikaanse gemeenschap, de vertegenwoordigers van het bisdom, de architect en de sma. Wij waren degenen die de hele boel overzagen en het tempo er in hielden. Ook nam ik deel aan het Groot Overleg waarbij direct betrokkenen aanwezig waren. De entree van de kerk is redelijk ruim en op de begane grond zitten nog een koffiekamer, kantoorruimte en een grote keuken. De dienstwoning van de pastoor bevindt zich op de eerste etage. De kerk zelf is als zodanig herkenbaar door subtiele en kenmerkende details. Aan de muren hangen de statien en de ramen

zijn voorzien van materiaal dat de kleuren heeft van glas-in-loodramen. John Affum heeft het houten altaar uitgekozen. Ik heb zelf geen spijker in de muur geslagen en geen steen in de container gegoooid, maar als je groen licht krijgt van de stadsdeelvertegenwoordiger, dan voel je dat je met elkaar een aardige prestatie hebt geleverd!"

Afrikaans stempel

"Dood en leven staan in Afrika staan heel dicht bij elkaar. De dankbaarheid voor het leven, de mogelijkheid om dat te vieren, de expressie die dat met zich meebrengt door op te staan uit je stoel en te laten zien: ik leef voor mijn God. Dat kunnen ze daar; hier in Nederland is het wat statisch, behalve dan de processies. In de Afrikaanse kerk wordt in het gebouw zelf 'een theaterstuk opgevoerd', zou ik bijna zeggen. Ze lopen door de kerk heen, ook op het priesterkoor, komen later binnen en vinden het niet erg om eerder weg te gaan. Iedereen weet dat een viering ruim twee uur duurt. Het is een heel expres-

Plechtige processie

sieve kerk, er klinkt regelmatig applaus en tijdens de preek krijg je ook antwoorden als 'yes' en 'amen'. Toen er eens een telefoon afging en ik vroeg of 'God calling' was, wachtte ik gewoon even tot de telefoon uit was. Zo iets kan alleen in onze kerk. Als in een Nederlandse gemeenschap de telefoon afgaat, reageren kerkgangers hoogst geïrriteerd. Nederlandse vieringen hebben een contemplatief karakter, je hoort er een speld vallen. Afrikanen verwachten niet dat de Nederlandse geestelijken zich ook zo expressief gedragen, dat doe ik dan ook niet, maar ik geniet er wel heel erg van."

**Mgr. Hendriks
schenkt olie
op het altaar
ter heiliging**

Foto: Thomas
Cosmos Uwah

Inwijding

Inderdaad, tijdens de inwijdingsviering, die bijna vier uur duurde, klonken blij gezongen woorden als *‘This is the day the Lord had made, we will rejoice and will be glad in it’*. Van de ruim vijfhonderd aanwezigen kwamen er 75 uit Düsseldorf, leden van de Ghanaian Catholic Community. Mannen, vrouwen en kinderen in prachtige kledingstukken met bonte kleuren.

Gelovigen van de Christian Mother Association waren herkenbaar aan hun overwegend blauwe klederdacht. De kerk zelf was feestelijk aangekleed met glanzende gele en witte ballonnen. Naast de inzegening door monseigneur Hendriks maakten twee rituelen de officiële inwijding compleet. Ten eerste werd de kerk geheiligd door de besprenkeling van olie op de vier hoekpunten van de ruimte en het midden van het altaar. De hulpbisschop wreef de olie over het altaarblad uit. Ook de twaalf wijdingskruisjes aan de muren, symbool voor de apostelen, wreef hij met olie in. Tevens werd de kapel geheiligd door het tabernakel na de communie te vullen met hosties. Twee koren zongen de sterren van de hemel tijdens deze prachtige viering. Gejuich en applaus volgden op de woorden van pastoor John Affum in zijn dankwoord: “De exodus is voorbij en het beloofde land is bereikt.”

Contact maken

Op de vraag wat deze kerk zo vitaal maakt, antwoordt Timmermans: “Door aanwezig te zijn en naar buiten toe

contact te maken met de directe omgeving en de grotere kring daaromheen. Wat veel voor komt in Amsterdam-Zuidoost zijn de ‘funerals’, begrafenisbijeenkomsten, waar Nigerianen dan wel Ghanezen bij elkaar komen omdat er iemand hier of in het thuisland is overleden. Op vrijdag of zaterdagavond zitten mensen dan rond de tafel, en deze *funerals* bezoeken wij. Kortom, voortdurend je neus laten zien, contact maken en vertellen over het werk dat we doen. Ook bieden wij als sma’s programma’s aan. Er is een mededelingenbord bij de ingang. Aan het einde van de viering is over het algemeen een lang moment ingelast voor mededelingen en wordt ruim aandacht gegeven aan dat wat in de komende week van belang is. De kerk heeft zo’n honderd vrijwilligers; dat zijn koorleden van de twee koren, gastvrouwen en gastheren. Op de zondag

worden de meeste lessen gegeven voor doopsel en vormsel. Het diaconaat willen ze zelf opbouwen. Dat was ons werk als sma. Verder zijn er informatie-avonden specifiek bedoeld voor de Afrikanen. Ja, ik kan wel beamen dat de All Saints Church succesvol is.”

Hoe gaat het verder?

De kerk is nu ingewijd en er vinden vieringen plaats, maar dat betekent niet dat het werk klaar is. Formulieren en noodzakelijke bouwtekeningen moeten nog worden af gemaakt. Het is te vergelijken met een mooi, tot in de puntjes verzorgd borduurwerk, waarvan aan de achterkant nog veel draadjes zijn af te hechten. Timmermans: “De geloofsgemeenschap is blij dat ze eindelijk een

eigen kerk heeft; nu zal er een nieuwe wereld voor ze open gaan. Er ligt veel werk op ze te wachten. In een van de Nederlandse liederen die we zingen, gaat het over de kerk als levend lichaam. Een gebouw is ook maar van steen; daar zit niet veel beweging in, dat moet zich laten gelden in de positieve zin van het woord. De Afrikaanse gelovigen moeten zorgen dat de vitaliteit blijft voortbestaan en wordt overgedragen op de volgende generatie.” ■

Edith van Kuijck

**Rechts
pater Gerard
Timmermans
sma**

Kerk onderweg

Gespreksnotitie

et feit dat het een gespreksnotitie is, geeft vooral aan dat het bisdom geen masterplan heeft ontwikkeld voor

een grootse reorganisatie van parochies. Maar waar gaat het dan wel over? Twee thema’s. Het is goed om te blijven investeren in de missionaire opdracht van de Kerk. De paus roept ons daar ook steeds weer toe op. Veel mensen zijn op zoek naar inspiratie en houvast in het leven. De Kerk heeft op dit punt veel te bieden. We zien daarvoor verschillende initiatieven (zoals Alpha-cursussen, lezingen, Bijbelstudie, bedevaarten, enzovoort). Ook jongeren zoeken elkaar op. Maar duidelijk is daarbij dat je dan de handen ineem moet slaan. Niet elke parochie kan dat (nog) alleen waarmaken.

Dat brengt ons bij een tweede punt. Parochies worden soms zo klein en de financiële last voor het onder-

houd van gebouwen zo zwaar, dat het niet vol te houden is om het fijnmazige netwerk in de provincie helemaal intact te laten. Om tot verantwoorde keuzes te komen, vraagt het bisdom aan de besturen van de fusieparochies en de samenwerkingsverbanden om te kijken naar de realiteit van de parochielocaties. We denken daarbij aan leeftijdsopbouw, aantal kerkgangers, aantal dopen, enzovoort. Maar ook de financiën komen aan bod. Hoe ontwikkelen die zich? Hoe krijgt de parochie een sluitende begroting? Maak bijvoorbeeld een gebouwenplan, en kom als het moet tot verantwoorde keuzes. Niets doen zou betekenen dat vele parochies binnen afzienbare tijd aan de grond zitten.

Kerk in een verander(en)de samenleving is digitaal te vinden op www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl bij afdeling Regiovorming & Kerkopbouw, of voor € 2 per stuk te bestellen via secretariaat@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Onder de titel *Kerk in een verander(en)de samenleving* is onlangs op twee studiedagen voor pastores en voor leden van kerkbesturen een gespreksnotitie gepresenteerd. Met deze notitie wil het Bisdom Haarlem-Amsterdam een handreiking bieden aan parochies om zich voor te bereiden op de toekomst. Een toekomst die natuurlijk uiteindelijk in Gods hand is. Maar we moeten wel iets doen!

Positieve tips

De helft van de notitie bestaat uit tips voor vitaliteit. Zoals: Stel uw kerkgebouw open. Wees uitnodigend en missionair. Heb aandacht voor de kleine groepen (thuiskerken) en gezinnen. Daarnaast staan er de nodige suggesties in over communicatie, onder andere via het internet en de sociale media. Maar ook voor de besturen staan er veel waardevolle suggesties en tips in die uit de praktijk zijn voortgekomen, aangedragen door de leden van de Diocesane Pastorale Raad.

Samen verder

Het feit dat zoveel pastores en bestuursleden naar de studiedagen zijn gekomen, geeft ons vertrouwen in de bereidheid de ontwikkelingen in de parochies onder ogen te zien en serieus te nemen. Er is een groeiend inzicht dat parochies hun activiteiten voor de toekomst steeds meer op elkaar moeten afstemmen. Uiteraard zullen we de parochies handreikingen bieden om een en ander aan te pakken. ■

Het bestuur van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

Laat juichen!

De jubelzang van de heilige paasnacht

Eén van de mooiste liturgische gezangen is het Exsultet, in het Nederlands 'Laat juichen'. Deze paasjubelzang heeft een lange traditie, een rijke inhoud en fraaie melodie.

In de kerstnacht klinkt in alle kerken ter wereld in vele talen het bekende 'Stille Nacht', waarin de 'heilige nacht' wordt bezongen waarin Gods Zoon geboren werd. Het lied bestaat volgend jaar 200 jaar en is zo populair dat het ook buiten de kerk volop gezongen en beluisterd wordt, ook door niet-gelovigen. Al meer dan 1500 jaar (!) wordt in de paaswake de 'glorierijke paasnacht' bezongen in het 'Exsultet' ofwel 'Laat juichen'. Je zult het nooit buiten de kerk horen, want het is – in tegenstelling tot het 'Stille nacht' – een echt liturgisch gezang. Het Exsultet – soms ook wel geschreven als 'Exultet' (zonder s) – is rond het jaar 500 ontstaan, wellicht rond Milaan, en is in de loop der eeuwen een vast bestanddeel geworden van de paasliturgie. Nadat in de pikdonkere kerk de paaskaars is ontstoken aan

het nieuwe vuur en dit licht is verspreid over de kleine paaskaarsjes van alle aanwezigen, wordt de paaskaars bewierookt. Dan, terwijl allen blijven met de brandende kaars in hun hand rechttop blijven staan, begint de diaken (of de priester) te zingen: *Laat juichen heel het hemelkoor van engelen!*

Vervolgens wordt de aarde opgeroepen om zich aan te sluiten bij de hemelse lofzang: *Vol vreugde zij ook de aarde!*

En tenslotte zullen ook de Kerk van God, en zeker ook 'onze eigen tempel' zich moeten voegen in deze paasjubel: *Vol luister straalt de Kerk van God op aarde en juichend klinken paasgezangen. Laat ook onze eigen tempel luide weerklinken van uw jubellied.*

In de Nederlandse gezongen versie van Henk in 't Veld – in gebruik sinds 1965 – wordt daarna onmiddellijk de daad bij het woord gevoegd, want alle aanwezigen zingen dan: *Laat juichen heel het koor van Gods gemeente, laat juichen om zo'n grote Koning!*

In deze nacht deze nacht trekt Israël uit Egypte en trekt droogvoets door de Rode Zee. In deze nacht wijst een stralend licht de weg, het licht dat alle duisternis verdrijft. In deze nacht heeft Jezus Christus de ketenen van de dood verbroken en is Hij als overwinnaar uit de doden opgestaan.

Verwondering

De bijen die de was voor de paaskaars hebben verzameld
Illustratie van de Barberini Exsultetrol, 11e eeuw, Zuid-Italië, bewaard in het Vaticaan Museum.

Deze opsomming wordt gevolgd door uitroepen van verwondering. Die komt in het Latijnse origineel, met het vijfmaal herhaalde 'O!' overigens beter tot uiting dan in de gangbare Nederlandse vertaling, die meer aansluit bij onze nuchtere volksaard.

O inaestimabilis dilectio caritatis!
Hoe goed zijt Gij, Heer God, hoe zeer hebt Gij ons liefgehad.
In de Latijnse versie klinkt zelfs nog 'O felix culpa' (O gelukkige schuld), want Christus zou niet gekomen zijn om ons te verlossen door zijn dood en verrijzenis als er geen zonde zou zijn. U kunt zich voorstellen dat over deze passage de nodige theologische discussies gevoerd zijn...

Bijen

Heel bijzonder is ook dat in het Exsultet ook het werk van de bijen wordt genoemd; zij hebben immers gezorgd voor de was waarvan de

Ook in onze tijd zijn er nog kunstenaars die Exsultetrollen maken, een zinvolle paasdecoratie!

Waarom is deze nacht anders?

Helaas wordt in veel kerken de jubelzang hierna al beëindigd, terwijl nog niet eens de reden van onze vreugde benoemd is! In de joodse paasmaaltijd vraagt de jongste aan tafel "Waarom is deze nacht anders dan de andere nachten?", waarop de oudste het verhaal vertelt van de wonderlijke bevrijding van het volk van God. Zo worden in het tweede deel van de paasjubelzang – die de vorm en de melodie heeft van de pefatie, het begin van het eucharistisch gebed – Gods bevrijdende daden genoemd die deze nacht heilig maken:

paaskaars is bereid. Zo zie je maar dat de liturgie hemel en aarde met elkaar verbindt: zelfs de insecten dragen bij aan de verkondiging van de verrijzenis! Toch wel jammer dat de bijen in het 'Laat juichen' niet genoemd worden. De paasjubelzang eindigt met de bede dat het licht van de paaskaars onverminderd mag blijven schijnen en dat de paasvreugde blijvend mag zijn.

Een hedendaagse Exsultet-rol, gemaakt door Owen James Dobso

Exsultet in gregoriaans handschrift

Rol

Het zingen van de gehele paasjubelzang neemt de nodige tijd in beslag: in de Nederlandse versie ongeveer vijf minuten (en dat vindt men vaak al te lang!), maar in de volledige Latijnse versie zo'n twaalf minuten. Voor de gewone gelovigen die het Latijn niet konden verstaan was dit inderdaad erg lang. Daarom werden vanaf de 10^e eeuw in Midden- en Zuid-Italië zogenaamde 'Exsultetrollen' gemaakt: perkamenten rollen waarop niet alleen de tekst en de melodie waren genoteerd, maar waarop ook afgebeeld stond wat in het Exsultet gezongen wordt. Voor de diaken stonden die afbeeldingen weliswaar op hun kop, maar als de rol langzaam over de ambo werd uitgerold, konden de gelovigen de voorstellingen zien van onder andere de

ijverige bijen en van Christus die de doden bevrijdt. Op het internet zag ik dat er ook in onze tijd nog kunstenaars zijn die Exsultetrollen maken, een zinvolle paasdecoratie!

Van ochtend naar avond

De paaswake werd in de loop van de geschiedenis steeds meer een gelegenheid van de geestelijkheid; het gewone gelovige volk kwam er niet meer aan te pas. De oudere lezers zullen zich vast nog wel herinneren dat de paaswake vroeger op de ochtend van Stille Zaterdag ('paaszaterdag') werd gevierd. De mensen kwamen dan pas na afloop, om in het kerkportaal het nieuwe wijwater te

vanaf de 10^e eeuw werden in Midden- en Zuid-Italië zogenaamde 'Exsultetrollen' gemaakt

halen. In 1955 besloot Paus Pius XII de paaswake weer terug te plaatsen naar de avond (na zonsondergang uiteraard) of de nacht, zodat de symboliek van donker en licht dieper beleefd kan worden. De paaswake werd ook in ons land een drukbezochte viering, maar helaas is in de meeste kerken het aantal bezoekers in de afgelopen decennia schrikbarend teruggelopen. Hierdoor wordt de paaswake niet meer in iedere kerk, maar steeds vaker in regionaal verband gevierd, maar ook dan is de belangstelling meestal niet overweldigend. Zou het zover komen dat de paaswake alleen nog maar in de kloosters en kathedralen gevierd kan worden? Als daar dan maar de paasjubelzang voluit kan klinken! *Laat juichen heel de kerk van God op aarde.* Heel de kerk, dus ook in het Bisdom Haarlem-Amsterdam! ■

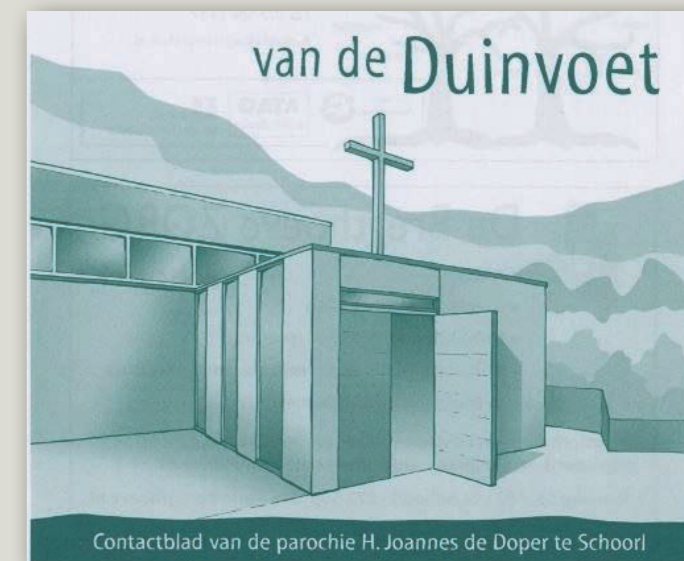
Bert Stolwijk, Kerkmusicus

Uiteraard besteden de parochiebladen, die in ons bisdom worden verspreid onder tienduizenden adressen, in de Veertigdagentijd aandacht aan de vastentijd, de Vastenactie en aan activiteiten in de eigen parochies als gebedsvieringen, lezingen en sobere soepmaaltijden. We zijn op weg naar de Goede Week en Pasen. In diverse bladen alvast een overzicht van alle vieringen op deze belangrijke dagen en andere paasactiviteiten.

The Passion van de televisie is dit jaar in Leeuwarden (www.thepassion.nl) maar 'Passion in de polder' is een stuk dichterbij, aan deze kant van de Afsluitdijk. Op 1 april in Schagerbrug en op 2 april in 't Zand, aldus parochieblad *De Schalmei* van 't Zand. "Het ritmisch koor van 't Zand speelt een belangrijke rol in de productie m.m.v. enthousiaste zangers en zangeressen uit Schagerbrug. Een groots en indrukwekkend schouwspel wordt beloofd." Of in **Hoofddorp**, zo is te lezen in *ParochiemagaZIN Info* van de H. Joannes de Doper parochie: op 31 maart. Overigens hebben ze daar nog wat vrijwilligers nodig, misschien wel wat apostelen of een Judas. Meer info: passion.hoofddorp@gmail.com In *Spirit* van RK **Amstelland** twee pagina's aandacht voor hun Passionproject in Ouderkerk aan de Amstel op 12 april op het Kampje. Er wordt volop geoefend om deze echte Ouderkerkse productie gestalte te geven. "Het is geen kopie van *The Passion*, zoals we die kennen van de tv. Het is een project van beide kerken, waarbij we proberen om het lijdensverhaal van Jezus ook in algemeen menselijke termen van hoop en liefde gestalte te geven." En op 7 en 8 april wordt *The Passion* uitgevoerd door het Aquariuskoor in de parochiekerk van **Akersloot**. Ook daar bent u welkom. Kortom, keuze genoeg om op een moderne wijze dat aloude verhaal van liefde en geloof, van dood en leven van de Man van Nazareth weer te beleven. ■

"Nieuw jasje voor *Van de Duinvoet*" staat er op de nieuwe omslag van het parochieblad van **Schoorl**. Was men uitgekeken op de vormgeving, zoals bij dit blad? Neen, de kerk van Schoorl is verbouwd en verkleind. En daarom wilde de redactie ook de nieuwe entree van de kerk op de voorpagina hebben van hun maandblad. Afgelopen januari heeft onze hulpbisschop de nieuwe kerkruimte ingewijd. Het kerkgebouw van Schoorl is voor de helft verbouwd tot een gezondheidscentrum

(voor huisartsen en fysiotherapeuten) en het overblijvende deel is aangepast tot een kleinere kerkruimte, een ontmoetingsruimte en een rouwcentrum. In **Halfweg** wordt ook verbouwd, aldus *Rond Onze Toren*. Hier is gewoon de helft van de kerk verdwenen... halfweg, halfkerk! Er komt een stalen constructie voor een glazen wand en een kunstwerk, scheuren in de muren en de kerktoeren worden hersteld en weggewerkt. In de kerk komt een multifunctionele ruimte en een nieuwe sacristie. De pastorie wordt verbouwd tot drie woningen. In de zomer moet het allemaal gereed zijn.. ■

Oecumenische reis naar Rome

In de voetsporen van Luther zullen pastor Rob Mascini (rooms-katholiek theoloog en Romekenner) en dominee Sietse van Kammen (luthers predikant) van 2-7 oktober 2017 een oecumenische reis naar Rome organiseren. Het bezoek van Maarten Luther aan Rome leidde tot het startsein van de Reformatie, dit jaar 500 jaar geleden. Tijdens de Romereis zullen de plaatsen waar Luther is geweest, worden bezocht. De reis voert langs de prachtigste en de oudste kerken, de basilieken en de huizen van de eerste christenen en natuurlijk staat de audiëntie bij de paus op het programma. De informatiesamenkomsten zijn op 13 mei, 24 juni en 23 september om 10.00 uur in de Lutherse Kerk van Haarlem, Witte Herenstraat 22, Haarlem. Info: R. Mascini, 023-5291484, robmascini@gmail.com. Touroperator en opgave: VNB, www.vnb.nl ■

Kom en Zie-weekend benedictijnen

Al sinds het jaar 950 wonen, bidden en werken benedictijnen in de St. Adelbertabdij in Egmond-Binnen. Mensen komen graag in de abdij om hun roeping te ontdekken en er van harte op te antwoorden. Leven als benedictijner monnik is leven in vriendschap met Jezus door broederlijk samen te bidden en te werken. Het is kiezen voor eenvoud, aandacht en een levenslange solidariteit met je broeders, anderen en de wereld. Monnik word je omdat God je ertoe roept. Merk je dat dit je aantrekt, ben je man en vrij om een keuze te maken? De broeders van de abdij nodigen je uit om mee te leven in het weekeinde van 2 tot 4 juni. Meer weten? Stuur een e-mail aan br. Beda, abdiyroeping@gmail.com en kijk op www.roepingabdij.nl ■

Dag van de Caritas: Welkom

De Dienst Caritas van het Bisdom Haarlem-Amsterdam nodigt u uit voor de jaarlijkse Dag van de Caritas op zaterdag 29 april in het Diocesaan Heiligdom Onze Lieve Vrouw ter Nood in Heiloo. Het thema van deze dag is: Welkom?! De komende jaren worden er veel vluchtelingen opgenomen in onze steden en dorpen. De gemeente zorgt voor huisvesting, VluchtelingenWerk zorgt voor begeleiding. Maar wie heet ze echt welkom? In een aantal workshops van VluchtelingenWerk worden concrete suggesties gedaan wat kerken en betrokken mensen zouden kunnen doen. De dag begint om 9.30 uur met een Eucharistieviering. Het programma is van 10-14 uur. Tijdens de lunch wordt u soep, een snack en drinken aangeboden. Neemt u zelf uw brood mee? In verband met de catering verzoeken wij u zich tijdig aan te melden via: caritas@bisdomhaarlem-amsterdam.nl ■

Eucharistie en Avondmaal

Eucharistie en Avondmaal: wat geloven we precies en hoe beleven we deze sacramenten? Welke beletselen zijn er voor de protestantse en de rooms-katholieke kerk voor een gezamenlijke viering? Op maandag 24 april geven dr. Gerard de Korte (bisschop van 's-Hertogenbosch) en dr. Karel Blei (oud secretaris-generaal van voorheen de Nederlandse Hervormde Kerk) ieder hun visie. Hierna gaan enkele protestantse en katholieke theologen met de inleiders in gesprek. Aansluitend kunnen de andere aanwezigen deelnemen. Datum en tijd: maandag 24 april,

van 14.00-17.00 uur. Locatie: Thomaskerk, Prinses Irenestraat 36, Amsterdam-Zuid (bij de Zuidas). Kosten: vrijwillige bijdrage. Nadere informatie: Karel Claassen, 020-6641834. Dit is een project van de Amsterdamse Obrechtacademie (R.K. Parochie Obrechtkerk) in samenwerking met Leerhuis PKN. ■

Genezings-/ bevrijdingsviering

Donderdagavond 11 mei wordt in de St. Bonifatiuskerk te Zaandam een genezings-/ bevrijdingsviering georganiseerd. De viering staat onder leiding van de priesters G. Bruggink en N. Beemster. Tijdens deze viering kan het sacrament van vergeving (de biecht) worden ontvangen, en wordt uitgelegd hoe wij ons effectief kunnen beschermen tegen de machten van de duisternis. Na afloop van de viering wordt, door handoplegging, persoonlijk gebeden over een ieder die daar behoefte aan heeft. De viering begint om 19.00 uur. Iedereen is van harte welkom. ■

Nieuwe bundel van het CSLK

Met de encycliek *Rerum Novarum* reageerde Paus Leo XIII 125 jaar geleden op de sociale veranderingen van zijn tijd. Menselijke waardigheid zou de leidraad moeten worden voor het algemeen welzijn. Ook nu gaan de snelle sociale veranderingen ten koste van mensen die niet mee kunnen doen, en de verschillen tussen mensen worden steeds groter. In de bundel *Sociaal Saamhorig Solidair* geven negen auteurs hun beeld op de huidige sociale kwesties en welke oplossingen er zijn binnen de principes van 125 jaar katholiek sociaal denken. Bestel de bundel via info@cslk.nl, vermeld daarbij altijd uw postadres. De prijs van de bundel is € 9,95; de verzendkosten zijn € 3,12. Betaling vooruit, als bevestiging van uw bestelling, op IBAN NL89 INGB 0004 9863 52 t.n.v. Centrum voor de Sociale Leer van de Kerk, o.v.v. bundel RN. ■

Goede Week en Pasen in de Kathedraal

Palmzondag 9 april

Om **10.00 uur** is de Pontificale Hoogmis, waarin de Bisschop Mgr. J. Punt de hoofdcelebrant is. De Bavocantorij zal de gezangen verzorgen.

Boeteviering 11 april

Op dinsdag 11 april om **19.30 uur** is een boeteviering en aansluitend gelegenheid voor het persoonlijk ontvangen van het sacrament van boete en verzoening.

Chrismamis 12 april

Om **19.30 uur** is de Oliewijding, de Chrismamis (zie artikel pagina 10). Mgr. Punt zal in concelebratie met de priesters van het bisdom en het militair ordinariaat, hier in voor gaan. De gezangen worden verzorgd door de Senioren en Mannen van het Kathedraal Koor.

Witte Donderdag 13 april

Om **19.30 uur** is de plechtige avondmis, waarin het Mannenkoor de gezangen zal verzorgen. De hulpbisschop Mgr. J. Hendriks is de hoofdcelebrant.

Goede Vrijdag 14 april

Om **15.00 uur** is de Kruisweg en om **19.30 uur** de Goede Vrijdag-plechtigheden, waaronder de kruisverering. Mgr. Punt zal in de avondplechtigheid voorgaan. De Bavocantorij zal de gezangen verzorgen, waaronder de bekende Johannespassie van Jan Valkestijn en het indringende motet 'The Reproaches' van J. Sanders. Aansluitend worden vanaf **21.00 uur** de Lamentaties van Goede Vrijdag gezongen door de Bavocantorij. Naast gregoriaans klinken er werken van White.

Paaswake 15 april

Om **21.30 uur** waarbij het Kathedrale Koor de gezangen zal verzorgen, waaronder delen uit de Missa Brevis in G van W.A. Mozart.

Hoogfeest van Pasen 16 april

Om **10.00 uur** is de Pontificale Hoogmis van Pasen, waarin Mgr. Punt zal voorgaan. Het Kathedrale Koor zingt o.a. de vaste misdelen uit de Missa Brevis in G van W.A. Mozart. Ook Händels Halleluia zal klinken.

Tweede Paasdag 17 april

Om **10.00 uur** viering met samenzang.

Paas

WENNEN

Onder de goede inzenders wordt verloot:

- Paus Franciscus, het vierde jaar Christiaan van der Heijden
- Geen dag zonder Maria Désirée Krikhaar
- Drie cadeaubonnen

1		2	3	4		5	6	7	8		9	10	11	12		13	14	15	16
		17				18				19		20				21			
22	23		24		25				26		27				28		29		
30		31		32				33		34				35		36			
37			38				39		40		41		42						
	43			44		45			46		47							48	
49				50				41		52		53					54		
55			56				57				58				59				
60			61			62		63						64					65
		66		67		68		69		70				71		72			
	73		74		75				76		77	78		79		80			
81			82		83					84		85			86			87	
88						89				90	91			92		93			
94					95				96				97					98	
				99				100				101				102			
103		104		105				106				107				108			
109			110				111				112				113		114		115
		116				117				118				119					
120	121		122		123			124	125			126		127					
128		129		130			131		132			133		134					
135			136				137	138			139				140				141
142						143				144				145					146
	147					148						149				150			
151				152				153				154				155			
156			157				158		159		160				161				
		162					163		164			165		166		167			
168	169					170		171			172		173		174				
175						176			177		178			179				180	
181			182		183				184		185			186		187			
188										189									

Breng de letters uit de overeenkomstig genummerde hokjes in het diagram over naar de hokjes hieronder. Deze zin is de oplossing van de puzzel.

154	186	147	34	123	184	9	28	149	180	37	99	52	106	2	152	75	166	83	66	126	33	128
162	55	188	136	114	18	132	24	169	59	112	104	91	165	137	20	105	143	83	115	32		
173	39	53	63	96	181	43	62	92	111	17	35	109	107	124	133	150	7	139				

Stuur uw oplossing o.v.v. naam en adres **vóór 18 mei 2017** naar de redactie van *SamenKerk*, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem.

Horizontaal

1 spijker 9 speelvoorwaarde
 17 graafgereedschap 18 zuurdeeg
 20 deel van een fuik 21 studierichting
 22 voegwoord 24 christelijk feest
 26 sluier 29 boeddhistische richting
 30 sausje 32 boom 34 vrouw van Jakob 35 miniem 37 geruisloos
 39 windvrij 41 typeren 43 persoonsaanduiding 45 kust onder de wind
 47 oproerkraaiër 48 Chinese lengtmaat 49 hoofdkwartier van het leger van de VS 51 komiek 53 elektrisch geladen deeltje 54 slaghout 55 onaanangepast 56 Europeaan 57 bang 59 boze geest 60 naschrift (afk.) 61 zijrivier van de Donau

63 volksstam 64 boerenwerktuig
 67 voegwoord 70 serie 72 verlegenheid
 73 onlangs 75 woordenvloed 77 schrede
 80 niet getroffen 81 deeggerecht
 83 vijfdeurs personenauto 85 verstijvend koud 87 Socialistische Partij 88 drijvende massa 89 deel van het lichaam 90 de mensen 92 lokspijs 94 plat stuk hout 95 visbak 96 vrouwelijk dier 97 oud 99 voorzetsel 100 nagerecht 102 kuil 103 aanbieding 105 filmer 107 getal 109 redigeren 111 lage vrouwenstem 112 cricketterm 113 genetische dubbeltanger 116 hoeveelheid 117 dof van geest 118 computertype 119 restaurant 120 en anderen 122 toef 124 indiaan 127 flink 128 onzin 130 onvoltooid 132 nuttigen 134 tovergodin 135 steunkabel

137 tijdmaat 139 plaats in Frankrijk
 142 betugelen 143 grote warmte
 145 deel van het skelet 146 muzieknoot 147 gesteente 148 gefortuneerd iemand 149 gravure 150 gelatine 151 stumper 152 langzaam 153 slag met een bijl 154 vogel 156 let wel 157 plaats in Frankrijk 159 afzichtelijk 161 zozo 162 land in Azië 164 weefsel van spinnen 166 op de vermelde dag 168 Franse schrijver 170 rivier (Spaans) 172 dol 174 kleefmiddel 175 groente 176 gewicht bepalen 178 bouw-materiaal 180 rijksweg 181 vuur 183 drenkplaats 184 plaats in België 186 belegen 188 delfstof 189 aanpassing

Verticaal

1 eenzaam en verlaten 2 afval van een sigaret 3 toepassing voor een smartphone 4 handeling 5 Arabische havenstad 6 erfelijke factor 7 boom 8 vreemde munt 10 zuil 11 een zekere 12 maanstand 13 lage waterstand 14 familie 15 nuttigen 16 in de volle lengte 19 muziekteken 23 conditietraining 25 Japanse munt 27 mager 28 kweken 31 klavier 33 niet glad 35 bevel 36 oproer 38 smalle plank 39 dun touw 40 zich verbeelden 42 kleur 44 plaats in Duitsland 45 vod 46 veldhospitaal 48 verkwikking (arch.) 49 vader 50 wellust 52 Surinaams gerecht 54 meelsoort 58 bessentros 59 waterplant 62 nieuwsagentschap 65 goed gevuld 66 Arabische vesting 68 vragend voornaamwoord 69 Latijns-Amerikaanse muziek 71 Marokkaans hoofddeksel 73 meetinstrument 74 snelschrift 76 vallei 78 Europese rivier 79 godin van de jacht 81 rookgerei 82 woonboot 84 vogel 86 gehucht 91 streberig 93 beteuterd 95 mand voor fruit en vis 96 kolennemer 97 mits 98 jubelstemming 99 metaal 100 bewoner van Europa

101 heidemeertje 103 betoverd
 104 aanwijzend voornaamwoord
 105 strijkinstrument 106 Griekse letter
 108 schijnbaar 110 kraan 112 hardlopen
 113 hoen 114 viseter 115 bovendien
 117 muzieksoort 118 omslag 121 met weinig gemotoriseerd verkeer
 123 eenkleurig 125 grote deurnis
 126 rivier in Utrecht 129 dunne strook van stof 131 langwerpige vistuig
 133 marterachtig dier 136 scheepstouw
 138 staat in Amerika 140 agavevezels
 141 ongetemd 143 zwaar ademen

144 uitbouw 146 lid van de Eerste Kamer 148 te volgen weg 149 boom 150 vertering 151 spraakgebrek 152 harde trap 154 zuidvrucht 155 wiel 157 etappe 158 slotwoord 160 jong dier 162 aangegeten schade door dieren 163 gevechtsvliegtuig 165 meisjesnaam 167 niet rechtstreeks 169 uitroep ter aansporing 171 uitroep 172 jongensnaam 173 groente 176 grasland 177 vogelbek 178 muziekterm 179 niets 182 nummer 183 westerlengte 185 monnikskleed 187 dit is

Oplossing Crypto Vasten- nummer

De prijswinnaars:

- Mw. Bonouvrie te Sint Pancras
- Mw. C. Bouwer te Amsterdam
- B. Dieker te Amsterdam

1	S	2	V	3	E	4	O	5	U	6		7		8		9		10								
	K		E		R		M		I		S		K		O		E		R		S					
	Y		O								E										B					
11	E		B		D		E		U		R		R		I		J		B		A		A	N		
	O				G				E				A				O				A					
10	E		X		I		T				N		I		C		O		T		I		N	E		
12	H		A		N		D		V		E		S		T						R		A		A	F
16	G																									
	M		A																							
18	I																									
	E																									

Zondag 9 april

Aanvang Goede Week / Palmzondag

16.00 H. Mis Palmzondagviering met kinderen (tevens H. Missen om 9 en 10.30 uur)

Donderdag 13 – zondag 16 april

Meeleefdagen Paastriduum/retraite

Info en opgave info@olvternood.nl, website of 072-5051288

Donderdag 13 april

Witte Donderdag

19.00 Avondmis (Kloosterkapel) viering van de instelling van de H. Eucharistie en het Priesterschap, hoofdcelebrant Mgr. Punt

Vrijdag 14 april

Goede Vrijdag

15.00 Kruisweg, 19.00 Goede Vrijdag liturgie (Kloosterkapel)

Zaterdag 15 april

Paaswake

21.00 hoofdcelebrant Mgr. Punt (Bedevaartkapel). Aansluitend jongerenactiviteit (o.a. Hi5spirit)

Zondag 16 april

Hoogfeest van Pasen

H. Missen 10.30 en 16.00

Maandag 17 april

Tweede Paasdag

10.30 H. Mis

Dinsdag 18 april

Tiener-jongensgroep St. Joris

18.00-20.30 Eerst pizza eten en dan jongerencatechese. Info en aanmelding: zusters@olvternood.nl of 072-7370085

Vrijdag 21 april

Tiener-meidengroep H. Theresia van het Kindje Jezus

18.00 info en opgave: zusters@olvternood.nl of 072-7370085

Zaterdag 22 april

Concert Westlandse Koren Vereniging Musica

14.30 (Bedevaartkapel)

Zondag 23 april

Feest van de Goddelijke Barmhartigheid

12.30 H. Mis hoofdcelebrant Mgr. Punt, 15.00 Lof met Rozenkrans van de Goddelijke Barmhartigheid, uitgebreide biechtgelegenheid (zie kader)

Zondag 30 april

Gezinsdag

Vanaf 14.00 ontmoeting en catechese in het Julianaklooster, 16.00 H. Mis, aansluitend processie en warm eten in het Julianaklooster

Maandag 1 mei

Willibrorddag

16.45 Willibrordlezing Mgr. van den Hende, aansluitend H. Mis en warm buffet à € 15. Aanmelden P. Klaver: evenementen@tiltenberg.org

Dinsdag 2 – zaterdag 6 mei

Retraite ‘Door Maria tot Jezus’

Inleiders Zr. Maria luxta Crucem en kap. Johannes van Voorst. Voor opgave en programma bel of mail met het secretariaat of kijk op onze website

Zaterdag 6 mei

Eerste Zaterdag Bedevaart

12.00 H. Eucharistie (Bedevaartkapel),

11.25 Rozenkransgebed, voor en na de H. Mis biechtgelegenheid, 14.30 Aanbidding / Lof

Woensdag 10 mei

Cursus ‘Genesis tot Jezus’

19.30 tot ca. 21.00, Missionair Centrum (Julianaklooster) Informatie: zusters@olvternood.nl

Vrijdag 12 – zondag 14 mei

Talitakumi-weekend

Info en aanmelding: R. van Egeraat 0164-642532

Zaterdag 13 mei

Eerste Fatimadag

Opening themajaar 100 jaar Fatima; 10.30 H. Mis met processie, Zelf-Mee-Breng lunch in Oesdom, 13.30 lezing, na de lezing Aanbidding / Lof

Vrijdag 19 mei

Tiener-meidengroep H. Theresia van het Kindje Jezus *Zie vrijdag 21 april*

Donderdag 25 – zondag 28 mei

Retraite ‘Zin vinden, Vreugde beleven, God ontmoeten’

Info en aanmelding: info@cursillo.nl of 0164-673976 / 030-2942985

Zondag 28 mei

Afsluiting Meimaand

19.00 Plechtige H. Mis, aansluitend Lichtjesprocessie met muziek (H. Missen van 10.30 en 16.00 uur vervallen)

Vrijdag 2 – zondag 4 juni

Vormingsweekend ‘The next-step’

Jong Katholiek, info: G. Conen, 06-24859001

Zondag van de Goddelijke Barmhartigheid

Op de eerste zondag na Pasen, 23 april, zal wederom het Feest van de Goddelijke Barmhartigheid worden gevierd. Dit door heilige paus Johannes Paulus II ingestelde feest gaat terug op de visioenen van de zalige Zr. Faustina Kowalska. Jezus heeft haar gevraagd dat op die dag de priesters aan iedereen over Zijn grote en ondoorgrondelijke barmhartigheid vertellen. **12.30** Plechtige H. Mis hoofdcelebrant Mgr. Punt, **15.00** Lof met Rozenkrans van de Goddelijke Barmhartigheid, uitgebreide biechtgelegenheid (H. Missen van 10.30 en 16.00 vervallen). Op het heiligdom Onze Lieve Vrouw ter Nood is dagelijks biechtgelegenheid van 14.00-15.30 (Bedevaartkapel). Iedere vrijdag aanbidding van 15.00-18.00 (Genadekapel). Website: <http://olvternood.nl>

Marcel Poorthuis is professor in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van de Universiteit Utrecht

In de kerk van de Heilige George in Jordanië ligt een beroemd mozaïek op de vloer: het Madaba-mozaïek. Het 6de-eeuwse vloermozaïek laat een kaart van Israël/Palestina zien. De kerk is niet zo ver verwijderd van de berg Nebo met het indrukwekkende uitzicht op Israël/Palestina,

het visioen dat Mozes kreeg voordat hij stierf. Meestal is de plattegrond van Jeruzalem te zien: de witte streep is de Romeinse cardo (een van noord naar zuid lopende straat in oude Romeinse steden, red.) – let op de pilaren die als het ware naar buiten zijn geklapt.

De poorten, de Damascuspoort met pilaar (links), het huis van Kajafas en diverse kerken zijn te onderscheiden. Rechtsonder de stadsmuur lezen we Akeldama, de bloedakker, waarvoor het geld van Judas is gebruikt. Midden rechts staat Ephrata, dat is Bethlehem. De eerste letter ‘Rho’, een ‘P’ qua vorm, is daarnaast zichtbaar: het begin van Rama waar Rachel weent om haar kinderen. Haar graf is te vinden op de weg naar Bethlehem, nu overigens door twee muren van acht meter hoog ingebouwd. Het mozaïek is echter veel groter dan alleen Jeruzalem, en het is de moeite waard daar ook eens naar te kijken. Zo staat op de plek waar de Jordaan de Dode Zee instroomt: “Het doopsel van de heilige Johannes (de Doper)”. Let ook op de vissen die rechtsomkeert maken als ze het zoute water van de Dode Zee naderen. En de twaalf witte stippen in het midden verwijzen naar de twaalf stenen die Jozua in de Jordaan legde om er droogvoets door te kunnen trekken.

Wat meer naar rechts vinden we Jericho, met de palmen getuigend van de oase. De kaart heeft nog veel meer te bieden: weinigen weten dat ook Egypte erop staat. Zelfs de plek waar het manna in de woestijn is gevallen, is niet vergeten. De reden is duidelijk: de woestijnvaders hadden de Egyptische woestijn al enkele eeuwen ontdekt als plaats van contemplatie. Het mozaïek houdt dus

met de toenmalige Bijbelse en christelijke plaatsen de herinnering aan de gebeurtenissen levend: het manna, de doortocht door de Jordaan, de prediking van Johannes de Doper.

Bekend is de bedevaart van de vrouw (geen non) Egeria, die een kostbaar getuigenis geeft van al die heilige plaatsen, enkele eeuwen vóór dit mozaïek. De christelijke

Het Heilige Land door christelijke ogen

pelgrim die in deze kerk arriveerde, kon zo al die plaatsen nog eens aan zijn geestesoog voorbij laten trekken. Geen kaart om de weg mee te vinden, daarvoor is hij te symbolisch en ook te veraf van de Nebo. Toch is de nauwkeurigheid verbluffend! Als je al die heilige plaatsen bezoekt, kom je onder de indruk van de offerbereidheid van de christenen daar om de kerk in stand te houden en de lofzang te laten klinken. Zo zag ik jongens voetballen die tien minuten later dienden in de middagdienst van de Armeense kathedraal. Mooi! Maar deze christenen hebben het beslist moeilijker dan wij! Of hebben wij het misschien te makkelijk? ■

www.weeknederlandsemissionaris.nl

Geloven in de ander

De Inspiratiedag en de WNM

Met de Inspiratiedag blikt de WNM vooruit op de jaarlijkse Pinkstercollecte. Deze collecte vindt plaats in de parochies van 27 mei t/m 4 juni 2017. De opbrengst van de collecte wordt gebruikt om een financiële ruggensteun te geven aan missionarissen en missionair werkers.

Kom naar de Inspiratiedag 2017
13 mei te Utrecht
Steun de Week Nederlandse Missionaris

Bel: 070 - 31 36 731

UITVAARTVERZORGING A. DE JONG

sinds 1966 een vertrouwd gezicht voor een uitvaart vanuit het bisdom

persoonlijke begeleiding vanuit een familiebedrijf

Alle persoonlijke en rituele wensen zijn mogelijk

voor vrijblijvende inlichtingen: tel.: (020) 676 13 37

Cliostraat 42, 1077 KJ Amsterdam
Sloterweg 1184, 1066 CV Amsterdam
dejong@uitvaart.nl
www.uitvaartcentrum.amsterdam

VREEKER BEGRAAFPLAATSSERVICE

www.begraafplaatservice.nl

<ul style="list-style-type: none"> Padverhardingen Groenbeheer Boomverzorging Beschoeiingen en keerwanden Oplossingen voor grondwateroverlast Knekelputten Grafbekisting, loopplanken en transportkar Natuursteen, Grafmonumenten 	<ul style="list-style-type: none"> Grafdelven Graven ruimen Op- en herbegraven Grafkelders Urnen bestemmingen Aanleg en uitbreiding Renovatie en herindelung Onderhoudswerkzaamheden
---	--

De Hout 47, 1607 HB Hem
T: 0228-544484 • F: 0228-544651

BETROKKEN DUURZAAM VERNIEUWEND

Met zorg betrokken

Theologie studeren
is sterker worden, sterker in je eigen geloof, krachtiger om anderen te helpen hun weg te vinden in het geloof.

20 mei 2017
OPEN DAG
OP DE TILTENBERG
VAN HET THEOLOGISCH INSTITUUT SINT BONIFATIUS

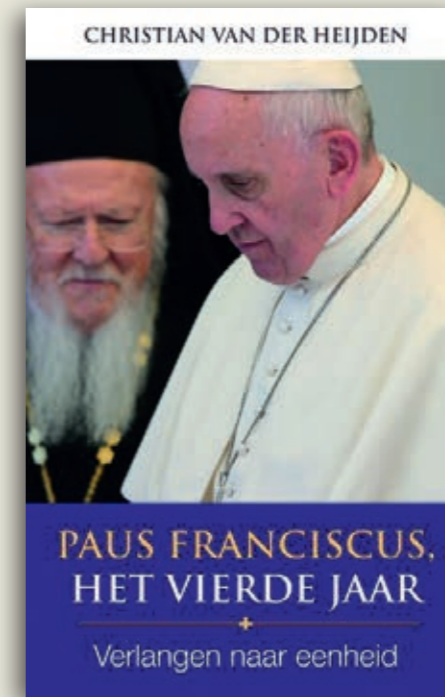
Theologie studeren in deeltijd!
Diaken of catechist worden
Of persoonlijke verdieping van je geloof

Informatie over de Open Dag vindt u via: www.bonifatiusinstituut.nl

Paus Franciscus... al weer vier jaren onze paus

Afgelopen 13 maart was het vier jaar geleden dat Jorge Bergoglio tot onze paus werd verkozen. Inmiddels heeft hij vele interviews gegeven en zijn er allerlei boeken over hem verschenen. Een unieke serie – zo mag het zeker genoemd worden – is die van inmiddels vier boeken: paus Franciscus van het eerste t/m het vierde jaar. Drie van deze boeken zijn geschreven door Franciscus-kenner Christian van der Heijden (oud-medewerker RKK-televisie). De vier boeken hebben dezelfde opzet. Per maand wordt een thema besproken en toegelicht, gevolgd door de Nederlandse vertaling van teksten van paus Franciscus zelf (zoals een preek, angelus-woordje, encycliek, audiëntiecatechese of toespraak, soms is ook een kranteninterview opgenomen). Daarna worden met een dagkalender de diverse activiteiten van Franciscus genoemd, beschreven en toegelicht. Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met enkele van de tweets van de pauselijke Twitter (10,5 miljoen volgers). Over bepaalde onderwerpen schijnt jezuitenvater Eduard Kimman zijn licht. Voor iedereen die meer wil weten van

paus Franciscus en die niet afhankelijk wil zijn van de kranten en de tv, zijn deze vier boeken bedoeld. Zodat als iemand iets leuks over “onze” paus zegt, je er nog veel meer leuks over kan zeggen. Een goede aanvulling op deze reeks is het boekje *Paus Franciscus. Hoe mooi zal het zijn* met diverse citaten van uitspraken van de paus, alfabetisch geordend. Het is misschien niet goed om citaten

uit hun context te halen, maar de losse citaten uit dit boekje zijn mooie statements op zich, die tot reflectie uitnodigen over wat paus Franciscus de Kerk en de wereld wil zeggen. Ons dus. ■

Paus Franciscus. Het eerste jaar. Revolutie van tederheid | Monic Slingerland | ISBN 9789491042973
www.adveniat.nl | € 19,50

Paus Franciscus. Het tweede jaar. Geest en tegenwind | Christian van der Heijden | ISBN 9789492093073
www.adveniat.nl | € 19,50

Paus Franciscus. Het derde jaar. Ecologie van barmhartigheid | Christian van der Heijden | ISBN 9789492093158
www.adveniat.nl | € 19,50

Paus Franciscus. Het vierde jaar. Verlangen naar eenheid | Christian van der Heijden | ISBN 9789492093370
www.adveniat.nl | € 19,50

Paus Franciscus. Hoe mooi zal het zijn. Zijn mooiste citaten | Tom Zwaenepoel | ISBN 9789401436304
www.terralannoo.nl | € 9,99

Vormselproject Vormselkracht

Uitgeverij Adveniat heeft in de serie *Licht op ons pad* (een methode voor een doorlopende catechese) een nieuw vormselproject uitgegeven: *Vormselkracht*. Qua opzet, vormgeving, creatieve verwerkingen en accessoires lijkt het op het veelgebruikte vormselproject *In vuur en vlam*, dat enige jaren geleden is uitgegeven. *Vormselkracht* is bedoeld om vormelingen te leren wat de weg van Jezus inhoudt. Ze krijgen informatie over het geloof en het sacrament van het vormsel. Voor begeleiders is er veel extra's beschikbaar zoals adviezen voor planning, voorbeeldbrieven en ideeën voor vieringen. De concrete invulling van *Vormselkracht* wordt gekenmerkt door een bijzonder keuze van Bijbelverhalen zoals de eerste

bijeenkomst waarin Johannes 3 centraal staat, het verhaal van het nachtelijke gesprek van Nikodemus met Jezus. Uiteraard komen ook de verhalen over de heilige Geest en Pinksteren aan de orde.

Het project bestaat uit tien bijeenkomsten met onderwerpen als: bij Jezus horen, ik hou van jou, huis met een hart, doe je mee? Aan de hand van de Bijbelverhalen en andere creatieve verwerkingen worden de thema's uitgewerkt, bijvoorbeeld door een gebedssnoer van kralen te maken, een kwartetspel te doen en een elfje te schrijven. Voor achtergrondinformatie van iedere bijeenkomst is er een speciale website. Kortom, een nieuw vormselproject, met eigentijdse snufjes en vertrouwde werkvormen. ■

Maurice Lagemaat

Vormselkracht | Ineke van Cuijk e.a.
ISBN 9789492093264 | Adveniat
i.s.m. Bisdom Roermond | € 20

Maria, het meisje uit Nazareth en de moeder van Jezus, is een fascinerende vrouw. Zowel binnen als buiten het christendom is ze bekend en vereerd. Bijvoorbeeld in de islam. Wist u dat zij als Myriam uitgebreid wordt vermeld in de Koran? Door de eeuwen heen is de Moeder Gods geschilderd op prachtige schilderijen en gebeeldhouwd door de beroemdste beeldhouwers. Tot en met 20 augustus straalt Maria in Museum Catharijneconvent (Utrecht). Voor het eerst in Nederland wordt er zo'n grote tentoonstelling aan Maria gewijd waarbij haar complete levensverhaal aan bod komt, van oermoeder tot hemelse koningin.

Foto: Eric van Teijlingen

in Museum Catharijneconvent

Even thuiskomen

De tentoonstelling leidt ons langs Maria in de context van oermoeders en godinnen uit de Egyptische, Griekse en Romeinse cultuur en de afbeelding van de Moeder Gods (en met name het verschil) in de westerse kerk (zoals de rooms-katholieke Kerk) en de oosterse, orthodoxe kerken. Dan volgt een lange kloostergang waarbij het leven van Maria wordt verteld, zoals beschreven in de Bijbelse boeken (Nieuwe Testament) als ook de zogeheten apocriefe geschriften uit het vroege christendom. Daarna is het voor katholieken zeker 'even thuiskomen' bij de thema's 'Mariadevotie' en 'Processies en bedevaarten'. Heel herkenbaar zijn de vele Mariabeeldjes, de bedevaartplaatsen Lourdes en Kevelaer, de Mariavaandels en de beelden van Mariaprocessies uit onder andere Den Bosch en Maastricht. Tot slot is er ruimte voor Maria in de moderne kunst. Bijzonder is de installatie van een enorme rozenkrans en de video-installatie van Bill Viola. Dit naast eeuwenoude iconen en schilderijen van onder anderen Rubens, Rembrandt en Toorop. De Bijbelse verhalen, legendes, kunst en volksverhalen over Maria vormen een inspiratiebron voor kunstenaars door de eeuwen heen, van de tijd van het vroege christendom tot het heden. Dat maakt deze toptentoonstelling over Maria als moeder van Jezus, oermoeder of hemelse Moeder meer dan de moeite waard te bezoeken. Alleen, met je eigen moeder of als parochie! ■

Eric van Teijlingen

Twee boekjes over Maria

Geen dag zonder Maria | Désirée Krikhaar | ISBN 9789462581791
www.wbooks.com | € 24,95
Een prachtig, rijk geïllustreerd boek om in te bladeren, te lezen of op de koffietafel te leggen. U wordt een jaar lang meegenomen met voor elke kalenderdag weetjes, cartoons, recepten en gedichten over Maria. Een aanrader voor 'een kind van de H. Maagd Maria'.
Maria. Moeder vol mededogen | Liesbeth van Gool
ISBN 9789492093356 | www.adveniat.nl | Vanaf mei verkrijgbaar | € 5,95
Een klein boekje over een grootste Vrouwe en Moeder.

Lezersaanbieding

Op vertoon van de achterpagina van deze *SamenKerk* krijgt u als lezer van ons bisdom-magazine korting op het bezoek aan de grote Mariatentoonstelling in Museum Catharijneconvent in Utrecht (tot en met 20 augustus). U hoeft de extra toeslag van € 3,00 niet te betalen (wel de normale entreeprijs van € 12,50 of € 11,00 (65+); met een museumjaarkaart is de toegang helemaal gratis).
www.catharijneconvent.nl

Korting!

Kijk voor de speciale Bisdomontmoetingsdag bij de tentoonstelling Maria op de achterpagina van deze *SamenKerk*!

Gebedsdag ter ere van de Vrouwe van alle Volkeren Zaterdag 27 mei 2017 – Amsterdam – RAI

Nationale gebedsdag ter ere van de Vrouwe van alle Volkeren, met rozenkransgebed, aanbidding, zang, ontmoeting en bijzondere sprekers als:

dr. Shafiq Abouzayd

Draagt zorg voor de gelovigen van de Melkitische Grieks-Katholieke Kerk in het Verenigd Koninkrijk, en is wetenschappelijk onderzoeker aan de Faculteit voor Oosterse Studies van de Universiteit van Oxford. Hij zal spreken over "Maria in de Bijbel bij de kerkvaders".

dr. Robert Fastiggi

Professor systematische theologie aan het Sacred Heart Seminary te Detroit in de Verenigde Staten van Amerika. Hij zal met ons enige theologische overwegingen over Maria als Medeverlosseres delen. Ook zal hij vertellen over het werk van de "International Marian Association" die zich inzet voor de erkenning van de rol van Maria in de Kerk en in onze Verlossing.

De H. Eucharistie zal gevierd worden door Mgr. dr. J.M. Punt.
Priesters worden uitgenodigd te concelebreren.

H. Eucharistieviering, aanbidding, ontmoeting, biechtgelegenheid, H. Lof
12.00 uur aanvang met rozenkransgebed en H. Eucharistieviering
17.30 uur afsluiting

Amsterdam RAI, Europaplein, 1078 GZ Amsterdam, Forum Centre, Entrance E
bereikbaar via Station Amsterdam RAI, en per metro, tram en bus

www.devrouwevanallevolkeren.nl

Pastoor Dresmé in Gulden Boek

Op 4 maart 2017 is pastoor Dresmé ingeschreven in het Gulden Boek van Hilversum. Pastoor Dresmé werd hiermee door het gemeentebestuur geëerd voor zijn inzet voor de nabestaanden van de MH17-vliegramp, waarbij vijftien Hilversummers omkwamen. "Hij biedt steun voor velen in de Hilversumse samenleving, ongeacht achtergrond, geloof en afkomst." Bisschop Punt was aanwezig bij de uitreiking van de gouden speld en officiële oorkonde.

**Ontmoetingsdag
Bisdom Haarlem-
Amsterdam**

Tentoonstelling **Maria**

**Dinsdag
30 mei 2017**

Het Bisdom Haarlem-Amsterdam organiseert i.s.m. Museum Catharijne-convent een speciale arrangements- en ontmoetingsdag bij de bijzondere tentoonstelling *Maria* op dinsdagmiddag 30 mei. Mevrouw Désirée Krikhaar, de samensteller/gastconservator van deze bijzondere tentoonstelling, geeft om 14.00 uur een lezing over de tentoonstelling. Deze lezing is gratis bij te wonen op vertoon van een geldig entreekaartje voor de tentoonstelling. Als lezer van *SamenKerk* krijgt u korting op de entree voor de Mariatentoonstelling. U hoeft de extra toeslag van € 3,00 niet te betalen (wel de normale entreprijs van € 12,50 of € 11,00 (65+); met een museumjaarkaart is de toegang helemaal gratis). Het adres van het museum is Lange Nieuwstraat 38, Utrecht, tel. 030-2313835. ■